МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Ю.А. Гороховець, І.В. Пушкарь

ВИРОБНИЧИЙ ОБЛІК

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»

Затверджено
Вченою радою ЗНУ
Протокол вченої ради № 9 від 08.04.2025 р.

Запоріжжя
2025

УДК : 657.4:658(076.5)
Г703
П912

Гороховець Ю.А., Пушкарь І.В. Виробничий облік : методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. 71 с.

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи підготовлені відповідно до силабусу та курсу лекцій навчальної дисципліни «Виробничий облік». Структурно методичні рекомендації до практичних занять включають 7 тем, тематика та зміст яких відповідає силабусу навчальної дисципліни.

Подано зміст практичних занять, включаючи методичні рекомендації до вивчення окремих теоретичних питань, питання до опанування теоретичного матеріалу, тестові завдання для самоконтролю, задачі для розв’язку.

Видання призначене для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Облік і оподаткування», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит». Може бути корисним бухгалтерам, фінансистам, економістам, ревізорам для поглиблення та вдосконалення знань із фінансового обліку.

Рецензент
І. С. Варламова, доктор економ. наук, доцент, професор кафедри обліку та оподаткування

Відповідальний за випуск
Н. М. Проскуріна, доктор економ. наук, професор, завідувач кафедрою обліку та оподаткування

ЗМІСТ

ВСТУП 4
Тема 1. МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ .. 7
Тема 2. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ 15
Тема 3. ОБЛІК ПРЯМИХ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО 20
Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ 27
Тема 5. ЗВЕДЕНИЙ ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО 35
Тема 6. НОРМИ ВИТРАТ МАТЕРІАЛІВ 40
Тема 7. ДАВАЛЬНИЦЬКА СИРОВИНА 44
ЗАВДАННЯ ДО ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ № 1 55
ЗАВДАННЯ ДО ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ № 2 57
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ 60
ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ 65
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 67
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА 69

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Виробничий облік» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит».

Бухгалтерський (фінансовий) облік присутній на кожному підприємстві, як система виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Виробничий облік – це складова бухгалтерського обліку, що охоплює збір, обробку та аналіз інформації про витрати, пов'язані з виробництвом продукції або наданням послуг. Може дозволяє систематизувати необхідні дані для калькулювання собівартості, контролю витрат та прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності виробничого процесу.

Дисципліна «Виробничий облік» вивчає, з урахуванням законодавчих і нормативно-правових актів, облік прямих та загальновиробничих витрат, зведений облік витрат на виробництво, встановлення норм витрат матеріалів, що є основою для контролю та оптимізації використання ресурсів, розрахунок собівартості одиниці продукції або послуги, використовуючи різні методи калькулювання, облік операцій з давальницькою сировиною, що дозволяє визначити вартість обробки та переробки матеріалів, що належать іншим особам. Виробничий облік фіксує інформацію про господарську діяльність підприємства, необхідну для: контролю за виробничими витратами; оцінки ефективності виробничого процесу; прийняття управлінських рішень щодо ціноутворення, асортименту продукції, вибору методів виробництва, організації обліку на підприємствах, що займаються обробкою давальницької сировини. Отже, виробничий облік є ключовим інструментом для управління виробничими процесами та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів сучасної системи теоретичних знань з організації і методики ведення виробничого обліку на підприємствах, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання; практичних навичок зі збору, обробки та аналізу інформації про виробничі витрати, калькулювання собівартості продукції, складання внутрішньої звітності, встановлення норм витрат матеріалів, ведення обліку операцій з давальницькою сировиною, використання інформації виробничого обліку для прийняття управлінських рішень.

Завдання навчальної дисципліни «Виробничий облік»:

– оволодіти фаховою термінологією виробничого обліку;

– засвоїти основні положення нормативно-правових актів, що регулюють національну систему виробничого обліку;

– набути теоретичні знання щодо оформлення первинних документів облікових реєстрів, систематизації облікової інформації, збору, обробки та аналізу інформації про виробничі витрати підприємства;

– отримати практичні навички щодо оформлення бухгалтерських

документів та виробничих звітів;

– опанувати національні та міжнародні стандарти фінансової звітності, що регулюють організацію, порядок ведення обліку та складання звітності виробничого підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є фінансово-господарська діяльність виробничого підприємства, яка характеризує його майновий стан та фінансове положення.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Облік і аудит» спеціальності «Облік і оподаткування» в результаті вивчення дисципліни «Виробничий облік», студент повинен набути таких ***загальних компетентностей,*** як:

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

– здатність працювати в команді;

студент повинен набути таких ***спеціальних компетентностей,*** як:

– здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення;

– здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій;

– ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів;

програмних результатів навчання:

– розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

– володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

– розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

– застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

– вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

Досягненню мети та ефективній реалізації завдань вивчення навчальної дисципліни підпорядкована логіка її викладання, структура і зміст.

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи підготовлені відповідно до силабусу та курсу лекцій навчальної дисципліни «Виробничий облік». Основна мета даного видання полягає у засвоєнні практичних навичок ведення виробничого обліку на підприємстві. Задля досягнення цієї мети до кожної теми запропоновані тестові завдання, практичні завдання, задачі для розв'язку. Практична значущість розробленого комплексу

завдань полягає у формуванні практичних навичок щодо ведення виробничого обліку на підприємстві.

Відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми, вивченню навчальної дисципліни «Виробничий облік» передують такі дисципліни, як «Фінансовий облік І», «Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті», «Управлінський облік». Паралельно з вивченням дисципліни «Виробничий облік» здобувачі вивчають дисципліну «Аудит».

Тема 1. МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ

Мета вивчення теми: вивчити основні методи обліку витрат і калькулювання собівартості; усвідомити нормативний метод обліку витрат; пізнати сутність і принципи позамовного методу обліку витрат; ознайомитись з сутністю попередільного методу витрат.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1.1. Основні методи обліку витрат і калькулювання собівартості
1.2. Нормативний метод обліку витрат на виробництво
1.3. Сутність і принципи позамовного методу обліку витрат
1.4. Сутність і принципи попередільного методу витрат

 Укладіть словничок таких термінів та понять: методи обліку витрат, нормативний метод, позамовний метод, попередільний метод, попроцесний метод.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає визначення такого поняття, як «метод обліку витрат і калькулювання собівартості». Вивчення даного питання передбачає розгляд основних методів обліку витрат і калькулювання собівартості та особливостей використання кожного з них.

Друге питання передбачає вивчення нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості. В процесі опрацювання даного питання слід звернути увагу на особливості визначення фактичної собівартості кожного виду продукції.

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на розкриття сутності і принципів позамовного методу обліку витрат. Зокрема, вивчити послідовність обліку при позамовному методі, звернути увагу на особливості визначення фактичної собівартості кожного виду продукції за позамовним методом.

З метою засвоєння четвертого питання студент має звернути увагу на сутність і принципи попередільного методу витрат. При цьому доцільно розглянути такі поняття, як «переділ», звернути увагу на види попередільного методу та особливості визначення фактичної собівартості кожного виду продукції за цим методом.

? Питання для самоконтролю:

1. Що впливає на вибір методу обліку та калькулювання собівартості продукції?
2. В чому суть нормативного методу обліку витрат?
3. Охарактеризуйте позамовний метод обліку витрат?
4. В чому суть попередільного методу витрат?
5. Які ви знаєте види попередільного методу обліку витрат?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Який метод обліку витрат передбачає облік витрат за кожним окремим замовленням?

а) Позамовний;
б) Попередільний;
в) Нормативний;
г) Фактичний.

2. Який метод калькулювання собівартості передбачає обчислення собівартості продукції шляхом ділення загальної суми витрат на кількість виробленої продукції?

а) Позамовний;
б) Попередільний;
в) Простий (попроцесний);
г) Нормативний.

3. Який метод обліку витрат передбачає встановлення норм витрат на кожен вид продукції?

а) Позамовний;
б) Попередільний;
в) Нормативний;
г) Фактичний.

4. Який метод калькулювання собівартості передбачає облік витрат за центрами відповідальності?

а) Позамовний;
б) Попередільний;
в) Простий (попроцесний);
г) За центрами відповідальності.

5. Який метод обліку витрат передбачає облік витрат за видами діяльності (операціями)?

а) Позамовний;
б) Попередільний;
в) Облік за операціями (АВС);
г) Фактичний.

6. Який метод калькулювання собівартості передбачає обчислення

собівартості продукції на основі фактичних витрат?

а) Позамовний;

б) Попередільний;

в) Фактичний;

г) Нормативний.

7. Який метод обліку витрат використовується на підприємствах з масовим або серійним виробництвом?

а) Позамовний;

б) Попередільний;

в) Нормативний;

г) Фактичний.

8. Який метод калькулювання собівартості передбачає обчислення собівартості продукції на основі стандартних витрат?

а) Позамовний;

б) Попередільний;

в) Стандарт-кост;

г) Фактичний.

9. Який метод обліку витрат передбачає поділ витрат на змінні та постійні?

а) Позамовний;

б) Попередільний;

в) Директ-костинг;

г) Фактичний.

10. Який метод калькулювання собівартості передбачає обчислення собівартості продукції з урахуванням часу, витраченого на виконання операцій?

а) Позамовний;

б) Попередільний;

в) Таргет-костинг;

г) Облік за часом (Time-Driven Activity-Based Costing).

Приклади розв'язання типових задач

Наприклад, підприємство виробляє бавовняні тканини. Воно застосовує **попроцесний метод** обліку витрат і калькулювання собівартості. Виробничий процес складається з чотирьох стадій. Незавершене виробництво оцінюють за еквівалентною кількістю готової продукції (тканин).

Для сировини, повністю переробленої на кожній із чотирьох стадій, головний технолог підприємства затвердив такі коефіцієнти готовності:

первинна обробка бавовни – 37%;

підготовка бавовняного волокна – 58%;

прядіння (виготовлення бавовняних ниток) – 91%;

випуск готової тканини – 100%.

Готову продукцію вимірюють у метрах. Відповідно до технічної документації норма витрат бавовни на виготовлення тканин становить 0,2 кг./м.

У квітні у виробництво передали 2000 кг. бавовни загальною вартістю 81000,00 грн. За технологічними нормами з такої кількості сировини виходить 10000 м. тканини (2000 кг. ÷ 0,2 кг./м). Станом на 30 квітня на склад готової продукції здали 8000 м. тканини.

Прямі витрати на виробництво тканини у квітні:

вартість матеріалів – 81000,00 грн.;

зарплата робітників – 200000,00 грн.;

ЄСВ для робітників – 44000,00 грн.

Розподілені загальновиробничі витрати:

змінні – 76840,00 грн.;

постійні – 20000,00 грн.

Станом на 30 квітня зафіксували залишки сировини, що пройшла повну проміжну переробку, – 350 кг., у т. ч.:

на стадії первинної обробки бавовни – 90 кг.;

на стадії підготовки бавовняного волокна – 180 кг.;

на стадії прядіння – 80 кг.

Загальний обсяг сировини, відпущеної у виробництво, що не пройшла проміжної переробки, становить 50 кг. Переробку цієї сировини завершили наступного місяця.

Розрахунок фактичної собівартості готової продукції за квітень:

на стадії первинної обробки бавовни – 167 м. (90 кг ÷ 0,2 кг./м. × 37%);

на стадії підготовки бавовняних волокон – 522 м (180 кг. ÷ 0,2 кг./м. × 58%);

на стадії прядіння – 364 м. (80 кг. ÷ 0,2 кг./м. × 91%).

Обсяг незавершеного виробництва в еквівалентних одиницях станом на 30 квітня:

167 м + 522 м + 364 м = 1053 м.

Загальний випуск продукції за квітень (разом із незавершеним виробництвом) дорівнює:

8000 м + 1053 м = 9053 м.

Загальна сума виробничих витрат (з урахуванням вартості придбання сировини, що пройшла проміжну переробку) за квітень:

81000,00 грн. + 200000,00 грн. + 44000,00 грн. + 76840,00 грн. + 20000,00 грн. = 421840,00 грн.

Фактична собівартість готової продукції, зданої на склад, за квітень:

421840,00 грн. ÷ 9053 м × 8000 = 372774,00 грн.

Собівартість залишків незавершеного виробництва на кінець квітня дорівнює:

421840,00 грн. – 372774,00 грн. = 49066,00 грн.

Таблиця 1.1 – Фактична собівартість ГП, за квітень

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Списано матеріали на виробництво тканини	23	201	81000,00
2	Нараховано зарплату робітникам	23	661	200000,00

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
3	Нараховано ЄСВ	23	651	44000,00
4	Списано змінні загальновиробничі витрати	23	91/змінні	76840,00
5	Списано розподілені постійні загальновиробничі витрати	23	91/постійні	20000,00
6	Списано фактичну собівартість готової продукції за квітень	26	23	372774,00

Розрахунок фактичної собівартості готової продукції за травень.

У травні у виробництво передали 500 кг бавовни вартістю 20250,00 грн.

Наприкінці місяця на склад готової продукції здали 4500 м. тканини.

Отже, у травні переробили всю відпущену сировину, включаючи ту, що почали переробляти у квітні:

8000 м + 4500 м = (2000 кг + 500 кг) ÷ 0,2 кг/м.

Прямі витрати на виробництво тканини у травні становили (вартості придбання сировини, що пройшла проміжну переробку у квітні, до уваги не брали):

вартість матеріалів – 20250,00 грн.;

зарплата робітників – 100000,00 грн.;

ЄСВ – 22000,00 грн.

Розподілені загальновиробничі витрати:

Змінні – 63800,00 грн.;

постійні – 10000,00 грн.

Залишків незавершеного виробництва на кінець травня у цехах підприємства немає.

Фактична собівартість готової продукції за травень:

20250,00 грн. + 100000,00 грн. + 22000,00 грн. + 63800,00 грн. + 10000,00 грн. = 216050,00 грн.

Таблиця 1.2 – Фактична собівартість ГП, за травень

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Списано матеріали на виробництво тканини	23	201	20250,00
2	Нараховано зарплату робітникам	23	661	100000,00
3	Нараховано ЄСВ	23	651	22000,00
4	Списано змінні загальновиробничі витрати	23	91/змінні	63800,00
5	Списано розподілені постійні загальновиробничі витрати	23	91/постійні	10000,00
6	Списано фактичну собівартість готової продукції за травень	26	23	216050,00

Фактична собівартість партії тканин, випущеної упродовж квітня – травня (12 500 м.):588 824 грн. (372 774 грн. + 216 050 грн.).

Собівартість одного метра готової тканини становить 47,11 грн. (588 824 грн. ÷ 12 500 м.).

Практичні завдання

Завдання 1. ТОВ «Афіна» застосовує **позамовний метод обліку витрат**. Структурний підрозділ виконує внутрішньофірмове замовлення.

У липні інструментальний цех підприємства виконав внутрішньофірмове замовлення – 200 сталевих кріпильних деталей для складального цеху. Облікова політика підприємства передбачає застосування позамовного методу обліку фактичних витрат. Для відображення фактичних витрат інструментального цеху на виконання замовлення до рахунку 23 відкрили субрахунок «Замовлення № 1».

У липні інструментальному цеху для виконання замовлення передали зі складу сталь вартістю 2260,00 грн.

До прямих витрат на виконання замовлення включили:

вартість витрачених матеріалів – 2260,00 грн.;

заробітну плату робітників інструментального цеху – 40000,00 грн.;

ЄСВ – 8800,00 грн;

нараховану амортизацію виробничого обладнання – 500,00 грн.

Змінні загальновиробничі витрати, що припадають на замовлення, становлять 1866,00 грн., постійні розподілені – 1000,00 грн.

Необхідно:

– написати проведення щодо господарських операцій в табл. 1.3;

– скласти та заповнити картку виробничого «Замовлення № 1».

Таблиця 1.3. Господарські операції з обліку витрат структурного підрозділу до «Замовлення № 1»

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
…				

Задачі для розв'язку

Задача 1. ТОВ «Зевс» виробляє прямогінний і високооктановий бензин. Підприємство застосовує **напівфабрикатний спосіб зведеного обліку витрат (попередільний метод)** із використанням рахунку 25.

Підприємство має цехову структуру виробництва:

у цеху № 1 виробляють прямогінний бензин (переділ 1);

у цеху № 2 виробляють бензин «А-95» (переділ 2).

Вихідною сировиною для виробництва бензину «А-95» слугує прямогінний бензин, до якого на переділі 2 додають різні присадки.

Для відображення фактичних витрат за виробничими переділами до рахунків 23, 25 і 91 відкрито субрахунки «Цех № 1» і «Цех № 2».

У звітному періоді підприємство виробило 1250 т прямогінного бензину:

500 т (40% продукції) реалізувало за ціною 17 000 грн/т, у т. ч. ПДВ і акциз;

750 т (60% прямогінного бензину) передало до цеху № 2 на подальшу

переробку.

Прямі витрати на виробництво:

прямогінного бензину в цеху № 1 – 3 602 000 грн;

бензину марки «А-95» у цеху № 2 – 1 517 800 грн.

Загальна сума прямих витрат за двома цехами – 5 119 800 грн. (3 602 000 грн. + 1 517 800 грн.).

Сума змінних загальновиробничих витрат:

за цехом № 1 – 191 280 грн.;

за цехом № 2 – 54 720 грн.

Сума постійних загальновиробничих витрат – 160 000 грн.

Підприємство розподіляє постійні загальновиробничі витрати між переділами (цехами) пропорційно до прямих витрат.

Необхідно:

– розрахувати питому вагу прямих витрат за кожним переділом за цехом № 1 та за цехом № 2;

– розрахувати суму постійних загальновиробничих витрат за звітний період за цехом № 1 та за цехом № 2;

– розрахувати фактичну собівартість прямогінного бензину;

– розрахувати фактичну собівартість бензину «А-95»;

– написати проведення щодо господарських операцій в табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Зміст господарських операцій ТОВ «Зевс»

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн.
		Дт	Кт	
…				

? Питання для самостійного вивчення:

1. Переваги та недоліки напівфабрикатного методу обліку витрат.

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійне вивчення питання полягає в розгляді одного з видів попередільного методу обліку витрат – напівфабрикатного. Слід звернути увагу на особливості визначення виробничої собівартості на переділах.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. Відповідно до облікової політики ТОВ «Афіна», виробничі витрати обліковують за позамовним методом. Підприємство уклало договір із замовником на виробництво 100 шт. лопат для прибирання снігу. На це замовлення плановим відділом відкрито окреме замовлення від 21.09.2025 р.

Замовлення
на виготовлення продукції
від 21.09 2025 року

На виробництво продукції: *Лопата для прибирання снігу*
Кількість виробництва за договором: *100шт.*
Замовник, договір №, дата укладення: *ТОВ "Зевс", договір № 96 від 15.09.2041р.*
Присвоєно номер замовлення: *4356/09*
Строк виконання: *до 17.10.2025р.*
Договірна (відпускна) ціна замовлення: *24000грн. (в т.ч. ПДВ)*
Калькуляційна одиниця замовлення: *100шт.*

Планові витрати на випуск:

Сировина та матеріали (деревина)	м куб.	0,22
Купівельні напівфабрикати (робоча частина лопати)	шт.	100
Паливо й енергія на технологічні цілі (електроенергія на роботу технологічного обладнання)	кВт-год	8
Зворотні відходи (вираховуються)	м куб.	0,03
Основна заробітна плата робітників	люд.-год.	16
Відрахування на соціальне страхування (ЄСВ)	люд.-год.	16
Витрати на утримання та експлуатацію устаткування	маш.год.	8
Загальновиробничі витрати	грн.	16
Втрати внаслідок технічно неминучого браку	м куб.	0,04

Економіст ___*підпис*___ Марченко М.М.

Замовлення отримали:

Начальник виробничого цеху __*підпис*____ Кіндратенко К.К.
Головний бухгалтер __*підпис*____ Саленко С.С.

Необхідно:
1. Відкрити картку обліку витрат (фактичну калькуляцію) та визначити фактичні виробничі витрати (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Картка обліку витрат ТОВ «Афіна» за вересень 2025 р.

Шифр ряд-ка	Найменування статей калькуляції	Одиниця виміру	Витрати							
			План			Факт			Відхилення	
			Кіль-кість	Ціна (грн. коп.)	Сума (грн. коп.)	Кіль-кість	Ціна (грн. коп.)	Сума (грн. коп.)	Кіль-кість	Сума (гр. 9-6)
…										

2. На підставі картки скласти фактичну калькуляцію на виробництво продукції за відповідним замовленням (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Калькуляція ТОВ «Афіна» за вересень 2025 р.

Шифр рядка	Найменування статей калькуляції	Одиниця виміру	Витрати				
			На випуск			На одиницю	
			Кіль-кість	Ціна (грн./коп.)	Сума (грн./коп.)	Кіль-кість	Сума (грн./коп.)
…							

Тема 2. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ

Мета вивчення теми: ознайомитись з видами та складовими собівартості; вивчити показники собівартості; усвідомити суть калькулювання собівартості, вивчити рахунки, на яких здійснюється облік витрат на виробництво продукції.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

2.1. Види та складові собівартості
2.2. Показники собівартості
2.3. Калькулювання собівартості
2.4. Облік витрат на виробництво продукції

Укладіть словничок таких термінів та понять: виробнича собівартість, прямі витрати, загальновиробничі витрати, калькулювання продукції.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає визначення такого поняття, як «собівартість». При цьому доцільно розглянути види собівартості за П(С)БО 16 «Витрати», яке виділяє собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та виробничу собівартість продукції (робіт, послуг). Опрацювання даного питання передбачає вивчення кожного з видів собівартості та особливостей обліку. Також дане питання має на меті вивчення видів витрат, що включаються до собівартості.

Друге питання передбачає вивчення показників собівартості. Опрацювання даного питання полягає у визначенні таких понять, як «планова собівартість», «нормативна собівартість», «фактична (звітна) собівартість».

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на розкриття сутності поняття «калькулюванням собівартості» та особливості здійснення калькуляційних розрахунків на виробничому підприємстві.

З метою засвоєння четвертого питання студент має звернути увагу на особливості обліку витрат на виробництво продукції. Слід звернути на Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів,

капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджену Наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291, якою визначено рахунки, на яких узагальнюють інформацію про витрати на виробництво за видами діяльності, зокрема, 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 25 «Напівфабрикати», 39 «Витрати майбутніх періодів», 91 «Загальновиробничі витрати».

? Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте види собівартості.
2. Які ви знаєте складові собівартості?
3. Назвіть основні показники собівартості та охарактеризуйте кожен з них.
4. З якою метою здійснюють калькулювання собівартості?
5. Які ви знаєте рахунки обліку витрат на виробництво продукції (робіт, послуг)?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Що таке собівартість продукції?
а) Витрати на рекламу та маркетинг;
б) Сума всіх витрат на виробництво та реалізацію продукції;
в) Прибуток від реалізації продукції;
г) Витрати на управління підприємством.
2. Які витрати відносяться до постійних (умовно-постійних) витрат?
а) Витрати на сировину;
б) Витрати на електроенергію для виробництва;
в) Витрати на оренду приміщення;
г) Витрати на транспортування.
3. Які витрати називаються змінними?
а) Витрати, що залежать від обсягу виробництва;
б) Витрати, що не змінюються при зміні обсягу виробництва;
в) Витрати на управління підприємством;
г) Витрати на рекламу.
4. Що включається до складу виробничої собівартості?
а) Витрати на сировину, зарплату, енергію;
б) Витрати на рекламу та збут;
в) Податки та комунальні послуги;
г) Витрати на оренду офісу.
5. Що таке повна собівартість продукції?
а) Виробнича собівартість плюс витрати на збут;
б) Тільки витрати на виробництво;
в) Витрати на управління підприємством;
г) Витрати на рекламу.

6. Який метод розрахунку собівартості передбачає розподіл витрат на кожен вид продукції?

а) Калькуляційний метод;

б) Нормативний метод;

в) Попроцесний метод;

г) Директ-костинг.

7. Що таке калькуляційна одиниця?

а) Одиниця виміру витрат на виробництво продукції;

б) Одиниця виміру прибутку;

в) Одиниця виміру обсягу реалізації;

г) Одиниця виміру часу.

8. Які витрати включаються до складу комерційних витрат?

а) Витрати на транспортування та рекламу;

б) Витрати на сировину;

в) Витрати на оплату праці;

г) Витрати на амортизацію обладнання.

9. Що таке нормативна собівартість?

а) Собівартість, розрахована за нормами витрат;

б) Фактична собівартість продукції;

в) Планова собівартість продукції;

г) Витрати на управління підприємством.

10. Як знизити собівартість продукції?

а) Збільшити витрати на сировину;

б) Оптимізувати виробничі процеси та знизити витрати;

в) Збільшити обсяги реалізації;

г) Збільшити витрати на рекламу.

Приклади розв’язання типових задач

Наприклад, підприємство виробляє 1000 одиниць продукції. Витрати на виробництво складаються з таких елементів:

– сировина та матеріали – 50000,00 грн.;

– зарплата основним робітникам – 30000,00 грн.;

– відрахування на соціальні потреби (22% від зарплати);

– енергія для виробництва – 10000,00 грн.;

– амортизація обладнання – 5000,00 грн.;

– загальновиробничі витрати (накладні витрати цеху) – 15000,00 грн.;

Відрахування на соціальні потреби: 30000,00 грн. × 0,22 = 6600,00 грн.;

Розрахунок витрат на виробництво:

– сировина та матеріали: 50000,00 грн.;

– зарплата основним робітникам: 30000,00 грн.;

– відрахування на соціальні потреби: 6600,00 грн.;

– енергія для виробництва: 10000,00 грн.;

– амортизація обладнання: 5000,00 грн.;

– загальновиробничі витрати: 15000,00 грн.;

Розрахунок загальної виробничої собівартості:

50000,00 + 30000,00 + 6600,00 + 10000,00 + 5000,00 + 15000,00 = 116600,00 грн.

Розрахунок собівартості однієї одиниці продукції:

0 грн. : 1000 од. = 116,60 грн./од.

Отже, загальна виробнича собівартість продукції становить 116600,00 грн., а собівартість однієї одиниці продукції – 116,60 грн.

Практичні завдання

Напишіть проведення до господарських операцій щодо обліку витрат, які формують собівартість готової продукції (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Облік витрат, які формують собівартість готової продукції

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Передано сировину й матеріали цехам основного та допоміжного виробництв для виготовлення продукції (робіт, послуг)		
2	Нараховано основну заробітну плату працівникам, зайнятим у виробництві		
3	Передано купівельні напівфабрикати і комплектуючі вироби цехам основного та допоміжного виробництв для виготовлення продукції (робіт, послуг)		
4	Відпущено у виробництво готову продукцію, первісно призначену для реалізації, за фактичною виробничою собівартістю		
5	Відпущено паливо на технологічні цілі		
6	Передано напівфабрикати власного виробництва (при застосуванні напівфабрикатного варіанта обліку витрат на виробництво) для виробництва продукції (робіт, послуг) за фактичною виробничою собівартістю		
7	Відпущено тару і тарні матеріали для виробництва продукції (робіт, послуг)		
8	Відпущено малоцінні та швидкозношувані предмети для виробництва продукції (робіт, послуг)		
9	Відпущено будівельні матеріали для виробництва продукції (робіт, послуг)		
10	Відпущено запасні частини для виробництва продукції (робіт, послуг)		

Задачі для розв’язку

Задача 1. Підприємство виготовляє 500 одиниць продукції. Витрати на виробництво складаються з:

– сировина та матеріали – 40000,00 грн.;
– зарплата основним робітникам – 25000,00 грн.
– відрахування на соціальні потреби – 22% від зарплати.
– енергія для виробництва – 8000,00 грн.;
– амортизація обладнання – 4000,00 грн.;
– загальновиробничі витрати – 12000,00 грн.
Необхідно:
– розрахувати загальну виробничу собівартість;
– визначити собівартість однієї одиниці продукції.

Задача 2. Підприємство виготовляє 1000 одиниць продукції. Виробнича собівартість становить 80000,00 грн. Комерційні витрати (витрати на збут) складають 10% від виробничої собівартості.

Необхідно:
– розрахувати повну собівартість продукції;
– визначити собівартість однієї одиниці продукції.

Задача 3. Підприємство виготовляє продукцію з такими параметрами:
– постійні витрати – 100000,00 грн.;
– змінні витрати на одиницю – 40,00 грн.;
– ціна реалізації за одиницю – 90,00 грн.
Необхідно:
– розрахувати точку беззбитковості в одиницях продукції.
– визначити виручку в точці беззбитковості.

? Питання для самостійного вивчення:

1. Як собівартість продукції впливає на фінансові результати підприємства?
2. Що таке нормативна собівартість? Як вона використовується на практиці?

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Вивчення першого питання полягає в визначенні ключових понять, таких як «собівартість», «фінансові результати». Необхідно розглянути приклади впливу собівартості на прибуток, рентабельність та конкурентоспроможність та підкреслити важливість контролю собівартості для забезпечення фінансової стабільності. Для наочності слід навести конкретні цифрові приклади або формули.

Самостійне вивчення другого питання полягає в вивченні ключових понять, таких як «нормативна собівартість», «норми витрат» та зосередити увагу на особливостях її розрахунку (на основі норм витрат).

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. Підприємство виготовляє 2000 одиниць продукції. Витрати

складаються з:

– змінних витрат на одиницю продукції – 30,00 грн.

– постійних витрат – 50000,00 грн.

Необхідно:

– розрахувати загальну виробничу собівартість;

– визначити собівартість однієї одиниці продукції.

Тема 3. ОБЛІК ПРЯМИХ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

Мета вивчення теми: вивчити облік прямих матеріальних витрат; розглянути облік відходів виробництва; вивчити облік прямих витрат на оплату праці; усвідомити облік інших прямих витрат; вивчити облік виробничих втрат

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

3.1. Облік прямих матеріальних витрат
3.2. Облік відходів виробництва
3.3. Облік прямих витрат на оплату праці
3.4. Облік інших прямих витрат
3.5. Облік виробничих втрат

Укладіть словничок таких термінів та понять: прямі матеріальні витрати, відходи виробництва, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, виробничі втрати.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає визначення такого поняття, як «прямі матеріальні витрати» та особливостей документування відпуску і використання запасів у виробництві. При вивченні даного питання слід звернути увагу на існуючі методи організації обліку використання запасів.

Друге питання передбачає вивчення зворотних та незворотних відходів та відображення їх в бухгалтерському обліку. При вивченні даного питання слід керуватися нормами П(С)БО 16 «Витрати» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2.

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на істотний елемент виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) на будь-якому підприємстві – витрати на оплату праці. При цьому слід зосередити увагу не тільки на основній заробітній платі, а й додатковій зарплаті у вигляді доплат, надбавок, гарантійних і компенсаційних виплат, передбачених чинним

законодавством, а також премій за виконання виробничих завдань і функцій, особливостях відображення даних виплат на рахунках бухгалтерського обліку.

З метою засвоєння четвертого питання студент має звернути увагу на асортимент інших витрат, до яких відносяться: соціальні нарахування на заробітну плату робітників, зайнятих у виробництві, і плата за оренду земельних та майнових паїв, і амортизація необоротних активів виробничого призначення, і втрати від браку, і витрати на його виправлення тощо. При вивченні даного питання слід керуватися нормами Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 08.07.2010 р. № 2464-VI, П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи».

При вивченні п'ятого питання студент повинен ознайомитися з різновидом виробничих втрат та особливостей їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку. При вивченні даного питання слід керуватися нормами Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості) від 09.07.2007 № 373 та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженій Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

? Питання для самоконтролю:

1. В чому суть обліку прямих матеріальних витрат?
2. Дайте характеристику особливостей обліку відходів виробництва.
3. Окресліть особливості обліку прямих витрат на оплату праці.
4. Розкрийте особливості обліку інших прямих витрат.
5. Дайте характеристику особливостей обліку виробничих втрат.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Що таке прямі витрати на виробництво?
а) Витрати, які неможливо віднести на конкретний вид продукції;
б) Витрати, які можна безпосередньо віднести на конкретний вид продукції;
в) Витрати на управління підприємством;
г) Витрати на рекламу.
2. Які витрати відносяться до прямих витрат на виробництво?
а) Витрати на сировину та матеріали;
б) Витрати на оренду офісу;
в) Витрати на рекламу;
г) Витрати на комунальні послуги.
3. Який метод обліку прямих витрат є найпоширенішим?
а) Нормативний метод;
б) Попроцесний метод;
в) Калькуляційний метод;

г) Директ-костинг.

4. Як прямі витрати відображаються в бухгалтерському обліку?

а) На рахунку 23 «Виробництво»;

б) На рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»;

в) На рахунку 44 «Витрати на збут»;

г) На рахунку 92 «Адміністративні витрати».

5. Які витрати не є прямими?

а) Витрати на сировину;

б) Витрати на зарплату основним робітникам;

в) Витрати на енергію для виробництва;

г) Витрати на оренду офісу.

6. Як прямі витрати впливають на собівартість продукції?

а) Вони не включаються до собівартості;

б) Вони безпосередньо формують собівартість;

в) Вони розподіляються між усіма видами продукції;

г) Вони враховуються лише у фінансових звітах.

7. Як розрахувати прямі витрати на одиницю продукції?

а) Поділити загальні прямі витрати на кількість одиниць продукції;

б) Додати всі витрати підприємства;

в) Відняти непрямі витрати від загальних витрат;

г) Помножити витрати на сировину на кількість одиниць.

8. Які витрати відносяться до прямих витрат на оплату праці?

а) Зарплата адміністративного персоналу;

б) Зарплата основним робітникам, які безпосередньо виготовляють продукцію;

в) Витрати на навчання працівників;

г) Витрати на соціальні пакети.

9. Як прямі витрати враховуються при розрахунку точки беззбитковості?

а) Вони не враховуються;

б) Вони включаються до змінних витрат;

в) Вони включаються до постійних витрат;

г) Вони враховуються окремо від інших витрат.

10. Як прямі витрати пов’язані з ефективністю виробництва?

а) Вони не впливають на ефективність;

б) Їх зниження підвищує ефективність виробництва;

в) Їх збільшення підвищує ефективність;

г) Вони враховуються лише у фінансовому аналізі.

Приклади розв’язання типових задач

Наприклад, на підприємстві виявлено технічно неминучий (нормативний) виправний брак. Вартість забракованої продукції «вписується» в допустимі норми технічно неминучого браку.

Витрати на виправлення браку становили 2142,00 грн., у тому числі:

– матеріали – 500,00 грн.;
– заробітна плата – 1100,00 грн.;
– відрахування ЄСВ із заробітної плати – 242,00 грн.;
– загальновиробничі витрати – 300,00 грн.
Порядок обліку таких операцій наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Облік технічно неминучого виправного браку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Відображено витрати з виправлення внутрішнього технічно неминучого браку:			
	– передано матеріали для виправлення бракованої продукції	801	201	500,00
		24	801	500,00
	– нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим виправленням браку	811	661	1100,00
		24	811	1100,00
	– нараховано ЄСВ на зарплату робітників, зайнятих виправленням браку	821	651	242,00
		24	821	242,00
	– списано частку загальновиробничих витрат до складу втрат від браку	24	91	300,00
2	Включено до виробничої собівартості продукції, що випускається, витрати на виправлення технічно неминучого браку	23 (91)	24	2142,00

Практичні завдання

Завдання 1. Напишіть проведення до господарських операцій щодо обліку прямих виробничих витрат (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Облік прямих виробничих витрат

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Списано фактичну собівартість технічно неминучого невиправного браку.		
2	Віднесено до складу виробничої собівартості продукції втрати від технічно неминучого невиправного браку.		
3	Передано сировину у виробництво готової продукції.		
4	Передано сировину у виробництво напівфабрикатів.		
5	Передано тару для пакування готової продукції.		
6	Передано етикетку для маркування готової продукції.		
7	Нараховано заробітну плату робітникам основного виробничого цеху.		
8	Нараховано ЄСВ на заробітну плату робітників цеху виробництва напівфабрикатів.		
9	Утримано ПДФО з зарплати робітників основного виробничого цеху.		

Задачі для розв'язку

Задача 1. ТОВ «АВС» 10.04. 2025 р. виготовлено фарбу «Емаль ПФ «Біла», (1 л.), (шт.)» за технічними умовами ТУ – У – 23589674 : 1236447952222 в кількості 760,00 шт. Розробником підприємства затверджено рецептуру (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Структура документу «Калькуляція» (на 1 літр)

Назва готової продукції «Емаль ПФ «Біла», (1 л.), (шт.)»			
№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Лак прозорий	0,20	л.
2	Розчинник	0,57	л.
3	Пігмент «Білий»	0,18	кг.
4	Добавка для покриття	0,05	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	1	шт.
6	Етикетка	1	шт.

Станом на 01 квітня 2025 р. дані по сировині, яка має бути використана для виготовлення даної продукції, зазначено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 «Сировина й матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Лак прозорий	**БВ**	**36576,00**					
	Кільк.	**200,6**					
Прибуткова накладна від 01.01.2024 р.	БВ	576,00					
	Кільк.	3,6					
Прибуткова накладна від 01.03.2025 р.	БВ	36000,00					
	Кільк.	200					
Розчинник	**БВ**	**90000,00**					
	Кільк.	**500**					
Прибуткова накладна від 01.03.2025 р.	БВ	90000,00					
	Кільк.	500					
Пігмент «Білий»	**БВ**	**92000,00**					
	Кільк.	**200**					
Прибуткова	БВ	92000,00					

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
накладна від 18.03.2025 р.	Кільк.	200					
Добавка для покриття	**БВ**	**54000,00**					
	Кільк.	**150**					
Прибуткова накладна від 11.03.2025 р.	БВ	54000,00					
	Кільк.	150					
Разом	БВ	272576,00					
	Кільк.	1050,6					

Дані по тарі, яка має бути використана для пакування готової продукції, зазначено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 204 «Тара й тарні матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Банка металева ємністю 1 літр	**БВ**	**22400,00**					
	Кільк.	**800**					
Прибуткова накладна від 01.10.2024 р.	БВ	22400,00					
	Кільк.	800					
Разом	БВ	22400,00					
	Кільк.	800					

Дані по інших матеріалах, які має бути використана для пакування готової продукції, зазначено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 209 «Інші матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Етикетка	**БВ**	**8300,00**					
	Кільк.	**16600**					
Прибуткова	БВ	8300,00					

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
накладна від 11.12.2024 р.	Кільк.	16600					
Разом	БВ	8300,00					
	Кільк.	16600					

Необхідно:

– здійснити виготовлення готової продукції та відобразити на рахунках бухгалтерського обліку;

– заповнити первинні документи, такі як «Звіт з виробництва», «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів». Як зразок – бланк даного документу можна взяти з наказу Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 № 193;

– визначити виробничу собівартість виготовленої продукції.

Нагадаємо, що форми первинних документів підприємства можуть розробляти самостійно, при цьому зазначені форми повинні містити обов'язкові реквізити, передбачені нормами закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995р. №88.

? Питання для самостійного вивчення:

1. Облік непередбаченого невиправного браку.

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійне вивчення першого питання полягає в розгляді сутності поняття «непередбачений невиправний брак» та особливостей його відображення на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженій Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. На підприємстві виявлено брак продукції, який визнано непередбаченим остаточним. Собівартість бракованих виробів становить

1200,00 грн. Сума «вхідного» ПДВ за бракованою продукцією, раніше віднесеного до податкового кредиту, – 160,00 грн. Вартість робіт сторонньої організації з розбирання бракованої продукції – 120,00 грн. (в тому числі ПДВ 20,00 грн.).

В результаті розбирання бракованих виробів отримано відходи (матеріали), що оприбутковані за справедливою вартістю 300,00 грн.

Винна у браку особа:

– варіант 1 – відсутня;

– варіант 2 – працівник підприємства, який добровільно відшкодував втрати від браку. Цю суму за заявою працівника утримано з його зарплати.

Необхідно:

– відобразити зазначені операції в обліку (табл. 3.6);

Таблиця 3.6 – Облік непередбаченого невиправного браку

№ з/ п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
…				

Тема 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Мета вивчення теми: ознайомитись з сутністю та складом загальновиробничих витрат; вивчити розподілені та нерозподілені загальновиробничі витрати; пізнати особливості розподілу загальновиробничих витрат між видами продукції; вивчити бухгалтерський облік загальновиробничих витрат.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

4.1. Склад загальновиробничих витрат
4.2. Розподілені та нерозподілені загальновиробничі витрати
4.3. Розподіл загальновиробничих витрат між видами продукції
4.4. Бухгалтерський облік загальновиробничих витрат

Укладіть словничок таких термінів та понять: загальновиробничі витрати, змінні витрати, постійні витрати, розподілені витрати, нерозподілені витрати.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає вивчення сутності та класифікації загальновиробничих витрат. В процесі опрацювання даного питання слід керуватись нормами П(С)БО 16 «Витрати».

Друге питання передбачає вивчення розподілених та нерозподілених загальновиробничих витрат та їх видів: змінних і постійних розподілених витрат. Дане питання полягає у вивченні бази розподілу загально виробничих витрат. В процесі опрацювання даного питання слід керуватись нормами П(С)БО 16 «Витрати» та Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, затверджених наказом МФУ від 27.06.2013 № 635.

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на особливості обрання бази розподілу загальновиробничих витрат та варіанти розподілу витрат між об'єктами калькулювання: за допомогою нормативу розподілу або питомої ваги баз розподілу.

Засвоєння четвертого питання полягає у вивченні особливостей відображення загальновиробничих витрат в бухгалтерському обліку. В процесі опрацювання даного питання студент має звернути увагу на однойменний рахунок 91 «Загальновиробничі витрати».

? Питання для самоконтролю:

1. Визначте сутність та склад загальновиробничих витрат.
2. Охарактеризуйте розподілені загальновиробничі витрати.
3. Охарактеризуйте нерозподілені загальновиробничі витрати.
4. Розкрийте особливості розподілу загальновиробничих витрат між видами продукції.
5. Дайте характеристику рахунків бухгалтерського обліку, на яких обліковують ЗВВ.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Що таке загальновиробничі витрати?

а) Витрати, пов'язані безпосередньо з виробництвом продукції;
б) Витрати на управління підприємством;
в) Витрати на збут продукції;
г) Витрати на наукові дослідження.

2. Яка стаття витрат відноситься до загальновиробничих?

а) Витрати на основні матеріали;
б) Витрати на опалення цеху;
в) Витрати на рекламу;
г) Витрати на доставку готової продукції.

3. Який метод розподілу загальновиробничих витрат є найбільш

поширеним?

а) Пропорційно до заробітної плати основних робітників;

б) Пропорційно до обсягу реалізації;

в) Пропорційно до витрат на матеріали;

г) Пропорційно до часу роботи обладнання.

4. Яка стаття витрат не відноситься до загальновиробничих?

а) Амортизація обладнання цеху;

б) Заробітна плата адміністративного персоналу;

в) Витрати на енергію для роботи обладнання;

г) Витрати на технічне обслуговування обладнання

5. Як розподіляються загальновиробничі витрати між видами продукції?

а) Прямим методом;

б) Пропорційно до обраної бази розподілу;

в) Рівномірно між всіма видами продукції;

г) Вони не розподіляються.

6. Яка з наведених статей витрат є умовно-постійною?

а) Витрати на сировину;

б) Витрати на енергію для обладнання;

в) Витрати на опалення цеху;

г) Витрати на заробітну плату основних робітників.

7. Який об'єкт обліку використовується для розподілу загальновиробничих витрат?

а) Види продукції;

б) Підрозділи підприємства;

в) Клієнти;

г) Постачальники.

8. Як класифікуються загальновиробничі витрати залежно від обсягу виробництва?

а) Постійні та змінні;

б) Прямі та непрямі;

в) Основні та накладні;

г) Виробничі та невиробничі.

9. Яка стаття витрат є змінною?

а) Витрати на опалення цеху;

б) Витрати на заробітну плату основних робітників;

в) Витрати на амортизацію обладнання;

г) Витрати на оренду цеху.

10. Який документ є основним для обліку загальновиробничих витрат?

а) Накладна на відпуск матеріалів;

б) Відомість розподілу загальновиробничих витрат;

в) Платіжне доручення;

г) Акт виконаних робіт.

Приклади розв'язання типових задач

Наприклад, підприємством з безцеховою структурою управління виробництвом, як базу для розподілу ЗВВ на ті, що включаються до виробничої собівартості, та ті, що до неї не включаються, вибрано обсяг виробництва в натуральному виразі.

На звітний період обсяг виробництва (нормальна виробнича потужність) визначено в обсязі 9 тис. шт. виробів щомісячно.

ЗВВ при нормальній потужності становлять за кошторисом 54000,00 грн. або 6 грн. на одиницю продукції (54000 грн. : 9000 од.), із них змінні витрати – 36000,00 грн., постійні – 18000,00 грн., що на одиницю продукції дорівнює 4,00 грн. і 2,00 грн. відповідно.

Фактична величина ЗВВ за звітний період склала 54595,00 грн., у тому числі змінні – 34905,00 грн., постійні – 19690,00 грн. За цей період вироблено 8950 одиниць продукції.

Як базу розподілу ЗВВ на кожен об'єкт витрат (вид продукції) визначено прямі матеріальні витрати.

Фактичні показники, необхідні для такого розподілу, характеризуються даними, наведеними в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Дані для розподілу ЗВВ

Продукція	Фактичний обсяг виробництва, одиниць продукції	Прямі матеріальні витрати	
		сума, грн.	частка в загальній сумі, %
A	2300	48500,00	29,63
B	4850	91400,00	55,83
C	1800	23800,00	14,54
Разом	8950	163700,00	100,00

Отже, спочатку розрахуємо величину постійних ЗВВ, що підлягають віднесенню до складу виробничої собівартості продукції.

Для цього встановлений норматив розподілу постійних ЗВВ на одиницю бази розподілу (одиницю продукції), що дорівнює 2,00 грн., помножимо на фактичну величину вибраної бази розподілу (обсяг виробництва в натуральному виразі) за звітний період (8950 одиниць продукції).

В результаті отримуємо розраховану із застосуванням нормативу суму постійних розподілених ЗВВ, що становить 17900,00 грн. (2 грн./од. х 8950 од.), яка менше суми постійних ЗВВ, фактично отриманих у звітному періоді, на 1790,00 грн. (19690,00 грн. – 17900,00 грн.).

Отже, поряд з постійними розподіленими ЗВВ у сумі 17900,00 грн. у звітному періоді є також нерозподілені постійні ЗВВ у розмірі 1790,00 грн., які відразу списуються на собівартість реалізації та розподілу не підлягають.

В результаті, на кожен окремий об'єкт витрат (вид продукції) підлягають розподілу ЗВВ (змінні та постійні розподілені ЗВВ) у сумі 52805,00 грн. (34905,00 грн. + 17900,00 грн. або 54595,00 грн. – 1790,00 грн.) (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – Розподіл ЗВВ за видами продукції

Продукція	Прямі матеріальні витрати		Фактичні ЗВВ звітного періоду, що підлягають розподілу за видами продукції		
	сума, грн.	частка в загальній сумі, %	усього, грн.	змінні ЗВВ, грн.	постійні ЗВВ, грн.
А	48500,00	29,63	15646,00 (52805 х 29,63 : 100)	10342,00 (34905 х 29,63 : 100)	5304,00 (17900 х 29,63 : 100)
В	91400,00	55,83	29481,00 (52805 х 55,83 : 100)	19488,00 (34905 х 55,83 : 100)	9993 (17900 х 55,83 : 100)
С	23800,00	14,54	7678 (52805 х 14,54 : 100)	5075,00 (34905 х 14,54 : 100)	2603 (17900 х 14,54 : 100)
Разом	163700,00	100,00	52805,00	34905,00	17900,00

В бухгалтерському обліку підприємства буде зроблено записи, відображені в таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Бухгалтерський облік ЗВВ

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік			Податковий облік	
		Дт	Кт	сума, грн.	ВД	ВВ
1	Списано змінні ЗВВ на витрати виробництва	23	911	34905,00	–	–
2	Віднесено постійні розподілені ЗВВ на витрати виробництва	23	912	17900,00	–	–
3	Уключено нерозподілені постійні ЗВВ до складу собівартості реалізованої продукції	901	912	1790,00	–	–
4	Списано витрати на фінансовий результат	791	901	1790,00	–	–

В сьогоднішніх реаліях призупинення діяльності та скорочення обсягів виробництва підприємствам у жодному разі не варто нехтувати процедурою розподілу постійних ЗВВ, оскільки завищені внаслідок несписання нерозподілених постійних ЗВВ на витрати періоду залишки незавершеного виробництва та готової продукції зрештою позначаться на сумі податкових зобов’язань з податку на прибуток не на користь платника.

Практичні завдання

Завдання 1. Напишіть бухгалтерські проведення щодо формування та розподілу загальновиробничих витрат в таблиці 4.4.

Таблиця 4.4 – Облік загальновиробничих витрат

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Нараховано забезпечення майбутніх виплат загальновиробничого призначення (наприклад, забезпечення на оплату відпусток персоналу апарату управління цехом)		
2	Виконано роботи, надано послуги загальновиробничого призначення сторонніми організаціями		
3	Нараховано заробітну плату загальновиробничому персоналу		
4	Нараховано ЄСВ на заробітну плату загальновиробничого персоналу		
5	Списано вартість послуг і робіт допоміжних цехів підприємства, використаних для загальновиробничих цілей		
6	Списано витрати загальновиробничого призначення, раніше обліковані у складі витрат майбутніх періодів (наприклад, передплата періодичних видань)		
7	Нараховано амортизацію необоротних активів загальновиробничого призначення		
8	Передано запаси для використання в загальновиробничих цілях		
9	Передано напівфабрикати власного виробництва для використання в загальновиробничих цілях		
10	Списано витрати на службові відрядження апарату управління цеху (дільниці)		

Задачі для розв’язку

Задача 1. ТОВ «АВС» 01.05. 2025 р. виготовлено фарбу «Емаль ПФ «Жовта», (1 л), (шт.)» за технічними умовами ТУ – У – 23589674 : 1236447952222 в кількості 790,00 шт. Розробником підприємства затверджено рецептуру готової продукції (табл. 4.5) та напівпродукту (табл. 4.6).

Таблиця 4.5 – «Калькуляція» (на 1 л.) до ГП «Емаль ПФ «Жовта»

№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Смола	0,22	л.
2	Розчинник	0,53	л.
3	Напівпродукт «Жовтий МІКС»	0,26	кг.
4	Добавка для покриття	0,05	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	1	шт.
6	Етикетка	1	шт.

Таблиця 4.6 – «Калькуляція» (на 1 л.) до напівпродукту «Жовтий МІКС»

№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Смола	0,24	л.
2	Розчинник «Б»	0,50	л.
3	Пігмент «Жовтий»	0,26	кг.

Станом на 01 травня 2025 р. дані по сировині, яка має бути використана для

виготовлення даної продукції, зазначено в табл. 4.7.

Таблиця 4.7 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 «Сировина й матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Смола	**БВ**	**1232000,00**					
	Кільк.	**2200,6**					
Прибуткова накладна від 01.01.2024 р.	БВ	1232000,00					
	Кільк.	2200					
Розчинник «А»	**БВ**	**90000,00**					
	Кільк.	**500**					
Прибуткова накладна від 01.03.2025 р.	БВ	90000,00					
	Кільк.	500					
Пігмент «Жовтий»	**БВ**	**92000,00**					
	Кільк.	**200**					
Прибуткова накладна від 18.03.2025 р.	БВ	92000,00					
	Кільк.	200					
Добавка для покриття	**БВ**	**54000,00**					
	Кільк.	**150**					
Прибуткова накладна від 11.03.2025 р.	БВ	54000,00					
	Кільк.	150					
Розчинник «Б»	**БВ**	**155250,00**					
	Кільк.	**675**					
Прибуткова накладна від 11.01.2025 р.	БВ	155250,00					
	Кільк.	675					
Разом	БВ	1623250,00					
	Кільк.	3725,6					

Дані по тарі, яка має бути використана для пакування готової продукції, зазначено в табл. 4.8.

Таблиця 4.8 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 204 «Тара й тарні матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Банка металева ємністю 1 літр	**БВ**	**22400,00**					
	Кільк.	**800**					
Прибуткова накладна від 01.10.2024 р.	БВ	22400,00					
	Кільк.	800					
Разом	БВ	22400,00					
	Кільк.	800					

Дані по інших матеріалах, які має бути використана для пакування готової продукції, зазначено в табл. 4.9.

Таблиця 4.9 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 209 «Інші матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Етикетка	**БВ**	**8300,00**					
	Кільк.	**26600**					
Прибуткова накладна від 11.12.2024 р.	БВ	8300,00					
	Кільк.	26600					
Разом	БВ	8300,00					
	Кільк.	26600					

В травні були понесені такі виробничі витрати:

– заробітна плата працівників підприємства – 60 000,00 грн.;

– відрахування на соціальні заходи – 13200,00 грн.;

– витрати на оренду приміщень – 120000,00 грн.;

– інші витрати – 46000,00 грн.

Необхідно:

– здійснити виготовлення напівпродукту та готової продукції, відобразити на рахунках бухгалтерського обліку;

– заповнити первинні документи, такі як «Звіт з виробництва», «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів». Як зразок – бланк даного документу можна взяти з наказу Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 № 193;

– визначити виробничу собівартість виготовленої продукції;

– визначити повну собівартість виготовленої продукції;

Нагадаємо, що форми первинних документів підприємства можуть розробляти самостійно, при цьому зазначені форми повинні містити обов'язкові реквізити, передбачені нормами закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995р. №88.

? Питання для самостійного вивчення:

1. Розподіл ЗВВ між видами продукції.

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Вивчення першого питання полягає в розгляді розподілу ЗВВ між видами продукції. Слід звернути увагу на те, що є два варіанти розподілу витрат між об'єктами калькулювання: за допомогою нормативу розподілу або питомої ваги баз розподілу. При цьому незалежно від обраного варіанта розрахунку, який використовується, результат буде однаковим. А ось від обраної бази розподілу собівартість конкретних видів продукції залежить істотно.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. На підприємстві за місяць зафіксовано такі витрати:

Витрати на енергію для обладнання – 12000,00 грн.

Витрати на технічне обслуговування обладнання – 8000,00 грн.

Витрати на опалення цеху – 10000,00 грн.

Необхідно:

– визначити суму загальновиробничих витрат;

– розрахувати розмір загальної заробітної плати;

– розподілити загальновиробничі витрати між двома видами продукції (А і Б) пропорційно до заробітної плати основних робітників, якщо заробітна плата для продукції А становить 20000,00 грн, а для продукції Б – 30000,00 грн.

Тема 5. ЗВЕДЕНИЙ ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

Мета вивчення теми: ознайомитися з сутністю зведеного обліку витрат на виробництво; вивчити напівфабрикатний варіант обліку витрат; вивчити безнапівфабрикатний варіант обліку витрат; вивчити організацію зведеного обліку витрат виробництва.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

5.1. Сутність зведеного обліку витрат на виробництво
5.2. Напівфабрикатний варіант обліку витрат
5.3. Безнапівфабрикатний варіант обліку витрат
5.4. Організація зведеного обліку витрат виробництва

 Укладіть словничок таких термінів та понять: зведений облік витрат, напівфабрикатний облік витрат; безнапівфабрикатний облік витрат.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає визначення такого поняття, як «зведений облік витрат», його цілей та завдань. При цьому доцільно розглянути такі поняття, як напівфабрикатний та безнапівфабрикатний варіанти зведеного обліку витрат.

Друге питання передбачає вивчення сутності та відображення в бухгалтерському обліку витрат за напівфабрикатним варіантом зведеного обліку витрат. При вивченні даного питання слід керуватись нормами Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості) від 09.07.2007 № 373.

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на розкриття сутності безнапівфабрикатний варіант обліку витрат та відображення в бухгалтерському обліку витрат за цим методом.

З метою засвоєння четвертого питання студент має звернути увагу на особливості організації зведеного обліку витрат та вивчити способи узагальнення витрат у регістрах зведеного обліку.

? Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте сутність зведеного обліку витрат на виробництво.
2. Дайте визначення сутності напівфабрикатного варіанту обліку витрат.
3. Окресліть безнапівфабрикатний варіант обліку витрат.
4. Розкрийте доцільність застосовування обох варіантів обліку витрат на виробництво.
5. Охарактеризуйте організацію зведеного обліку витрат виробництва.

 Тестові завдання для самоконтролю

1. Що таке зведений облік витрат на виробництво?
а) Облік витрат за кожним видом продукції окремо;

б) Систематизація всіх витрат підприємства для визначення собівартості продукції;

в) Облік тільки прямих витрат на виробництво;

г) Облік тільки адміністративних витрат.

2. Які витрати включаються до зведеного обліку витрат на виробництво?

а) Тільки прямі матеріальні витрати;

б) Прямі та непрямі витрати;

в) Тільки адміністративні витрати;

г) Тільки витрати на збут.

3. Яка основна мета зведеного обліку витрат на виробництво?

а) Визначення прибутку від реалізації;

б) Розрахунок собівартості продукції;

в) Облік витрат на маркетинг;

г) Контроль витрат на адміністрацію.

4. Який метод використовується для розподілу непрямих витрат у зведеному обліку?

а) Прямий метод;

б) Пропорційний метод (на основі бази розподілу);

в) Метод виключення;

г) Метод середньозваженої.

5. Яка стаття витрат не включається до зведеного обліку витрат на виробництво?

а) Витрати на сировину;

б) Витрати на енергію для обладнання;

в) Витрати на рекламу;

г) Витрати на заробітну плату основних робітників.

6. Який документ є основним для зведеного обліку витрат?

а) Відомість розподілу витрат;

б) Накладна на відпуск матеріалів;

в) Платіжне доручення;

г) Акт виконаних робіт.

7. Як класифікуються витрати у зведеному обліку залежно від обсягу виробництва?

а) Постійні та змінні;

б) Прямі та непрямі;

в) Основні та накладні;

г) Виробничі та невиробничі.

8. Яка стаття витрат є змінною?

а) Витрати на опалення цеху;

б) Витрати на заробітну плату основних робітників;

в) Витрати на амортизацію обладнання;

г) Витрати на оренду цеху.

9. Який об’єкт обліку використовується для зведеного обліку витрат?

а) Види продукції;

б) Підрозділи підприємства;
в) Клієнти;
г) Постачальники.

10. Яка стаття витрат є постійною?

а) Витрати на сировину;
б) Витрати на енергію для обладнання;
в) Витрати на опалення цеху;
г) Витрати на заробітну плату основних робітників.

Приклади розв'язання типових задач

Наприклад, підприємство застосовує безнапівфабрикатний варіант обліку витрат. Пам'ятаємо, що при цьому варіанті калькуляції собівартості напівфабрикатів власного виробництва не складають. Собівартість готової продукції становлять суми витрат на її виробництво кожного з цехів, в яких виготовляли та доопрацьовували напівфабрикати. В таблицях 5.1 – 5.5 показано відображення на рахунках бухгалтерського обліку витрат на виробництво та складання звітної калькуляції в розрізі калькуляційних статей при безнапівфабрикатному варіанті з елементами нормативного обліку.

Таблиця 5.1 – Рахунок 23 «Виробництво» (Витрати цеху № 1)

Дебет			Кредит	
Статті витрат	Норматив, грн.	Відхилення (+, –), грн.	Показник	Сума, грн.
1. Матеріали	24000,00	+400,00	Витрати цеху № 1 (за нормативом)	67400,00
2. Заробітна плата	20000,00	–200,00		
3. Відрахування на соціальні заходи	4400,00	–44,00		
4. Загальновиробничі витрати	19000,00	+300,00		
Разом	67400,00	+456,00		

Таблиця 5.2 – Рахунок 23 «Виробництво» (Витрати цеху № 2)

Дебет			Кредит	
Статті витрат	Норматив, грн.	Відхилення (+, –), грн.	Показник	Сума, грн.
1. Матеріали	16000,00	–200,00	Витрати цеху № 2 (за нормативом)	58360,00
2. Заробітна плата	18000,00	+300,00		
3. Відрахування на соціальні заходи	3960,00	+66,00		
4. Загальновиробничі витрати	20400,00	–100,00		
Разом	58360,00	+66,00		

Таблиця 5.3 – Рахунок 23 «Виробництво» (Витрати складального цеху)

Дебет			Кредит	
Статті витрат	Норматив, грн.	Відхилення (+, –), грн.	Показник	Сума, грн.
1. Заробітна плата	10000,00	–100,00		34200,00

Дебет			Кредит	
Статті витрат	Норматив, грн.	Відхилення (+, –), грн.	Показник	Сума, грн.
2. Відрахування на соціальні заходи	2200,00	–22,00	Витрати складального цеху (за нормативом)	
3. Загальновиробничі витрати	22000,00	–200,00		
Разом	34200,00	–322,00		

Таблиця 5.4 – Звітна калькуляція

Статті витрат	Норматив, грн.	Відхилення (+, –), грн.	Фактичні витрати, грн.
1. Матеріали	40000,00	+200,00	40200,00
2. Заробітна плата	48000,00	–	48000,00
3. Відрахування на соціальні заходи	10560,00	–	10560,00
4. Загальновиробничі витрати	61400,00	–	61400,00
Разом	159960,00	+200,00	160160,00

Таблиця 5.5 – Рахунок 26 «Готова продукція»

Дебет		Кредит
Показник	Сума, грн.	
Нормативна собівартість	159960,00	
Відхилення	+200,00	
Фактична собівартість готової продукції	160160,00	

Отже, при безнапівфабрикатному варіанті зведеного обліку витрат на виробництво нормативна собівартість готової продукції становить 159960,00 грн., а фактична – 160160,00 грн.

Практичні завдання

Завдання 1. На підприємстві за місяць витрати на виробництво склали:
Прямі матеріальні витрати – 50000,00 грн.
Прямі витрати на оплату праці – 30000,00 грн.
Загальновиробничі витрати – 20000,00 грн.
Необхідно:
– розподілити загальновиробничі витрати між двома видами продукції (А і Б) пропорційно до прямої заробітної плати, якщо заробітна плата для продукції А становить 18000,00 грн, а для продукції Б – 12000,00 грн.

Задачі для розв’язку

Задача 1. На підприємстві за місяць загальновиробничі витрати склали 45000,00 грн. Витрати на основні матеріали для продукції А – 25000,00 грн, для продукції Б – 35000,00 грн.

Необхідно:

– розподілити загальновиробничі витрати між продукцією А і Б пропорційно до витрат на основні матеріали.

? Питання для самостійного вивчення:

1. Як впливає зведений облік витрат на формування собівартості продукції?

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Самостійне опрацювання першого питання полягає в розгляді поняття «собівартість продукції», та витрат, які вона включає (прямі та непрямі). Слід вивчити сутність прямих та непрямих витрат та уявити на прикладі та пояснити їх вплив на формування собівартості продукції.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. На підприємстві за місяць зафіксовано такі витрати:

Витрати на сировину – 40000,00 грн.

Витрати на енергію для обладнання – 15000,00 грн.

Витрати на заробітну плату основних робітників – 25000,00 грн.

Загальновиробничі витрати – 30000,00 грн.

Необхідно:

– розподілити загальновиробничі витрати між трьома видами продукції (А, Б, В) пропорційно до часу роботи обладнання, якщо час роботи для продукції А – 100 годин, для продукції Б – 150 годин, для продукції В – 50 годин.

Тема 6. НОРМИ ВИТРАТ МАТЕРІАЛІВ

Мета вивчення теми: вивчити сутність норм витрат матеріалів у виробництві; ознайомитись з методами розробки норм витрат; вивчити особливості відображення норм витрат у бухгалтерському та податковому обліку.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

6.1. Норми витрат – що це?

6.2. Методи розробки норм

6.3. Норми витрат у бухгалтерському обліку

Укладіть словничок таких термінів та понять: норма витрат, розрахунково-аналітичний метод, дослідно-виробничий метод, звітно-статистичний метод.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає визначення такого поняття, як «норма витрат матеріалів» та її основних елементів. В процесі опрацювання даного питання слід керуватися нормами Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості) від 09.07.2007 № 373.

Друге питання передбачає вивчення методів розробки норм. При цьому доцільно розглянути такі методи, як розрахунково-аналітичний, дослідно-виробничий, звітно-статистичний.

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на облік витрат діяльності у розрізі статей з розділенням їх на в межах норм та наднормативні. В процесі опрацювання даного питання слід керуватися нормами П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 9 «Запаси», п.п. 198.5 ПКУ.

? Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте сутність норм витрат на виробництво.
2. Дайте визначення сутності розрахунково-аналітичного методу витрат.
3. Дайте визначення сутності дослідно-виробничого методу витрат.
4. Розкрийте суть звітно-статистичного методу витрат.
5. Дайте характеристику особливостям відображення норм витрат в бухгалтерському та податковому обліку.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Що таке норма витрат матеріалів?

а) Максимальна кількість матеріалів, яку можна використати;

б) Планова кількість матеріалів, необхідна для виробництва одиниці продукції;

в) Фактична кількість матеріалів, використана у виробництві;

г) Вартість матеріалів на одиницю продукції.

2. Яка основна мета встановлення норм витрат матеріалів?

а) Збільшення обсягу виробництва;

б) Контроль за використанням матеріалів та зниження собівартості продукції;

в) Збільшення ціни на продукцію;

г) Зменшення кількості відходів.

3. Які фактори впливають на норми витрат матеріалів?

а) Тільки технологія виробництва;

б) Технологія виробництва, якість матеріалів, кваліфікація працівників;

в) Тільки якість матеріалів;

г) Тільки кваліфікація працівників.

4. Який вид норм витрат матеріалів використовується для планування виробництва?

а) Фактичні норми;

б) Планові норми;

в) Максимальні норми;

г) Мінімальні норми.

5. Що таке відхилення від норм витрат матеріалів?

а) Різниця між плановими та фактичними витратами матеріалів;

б) Різниця між нормативними та фактичними витратами матеріалів;

в) Різниця між максимальними та мінімальними витратами матеріалів;

г) Різниця між ціною та вартістю матеріалів.

6. Як розраховується норма витрат матеріалів?

а) На основі попередніх витрат;

б) На основі технологічних розрахунків та експериментальних даних;

в) На основі ціни матеріалів;

г) На основі обсягу виробництва.

7. Який документ використовується для встановлення норм витрат матеріалів?

а) Накладна;

б) Технологічна карта;

в) Платіжне доручення;

г) Акт виконаних робіт.

8. Як норми витрат матеріалів впливають на собівартість продукції?

а) Збільшують собівартість;

б) Допомагають контролювати та знижувати собівартість;

в) Не впливають на собівартість;

г) Зменшують обсяг виробництва.

9. Який метод використовується для аналізу відхилень від норм витрат матеріалів?

а) Метод середньозваженої;

б) Метод порівняння нормативних та фактичних витрат;

в) Метод виключення;

г) Метод прямого розрахунку.

10. Як часто переглядаються норми витрат матеріалів?

а) Раз на рі;

б) При зміні технології, якості матеріалів або інших факторів;

в) Раз на п’ять років;

г) Ніколи не переглядаються.

Приклади розв'язання типових задач

Наприклад, на підприємстві для виробництва одного виробу встановлено норму витрат матеріалу – 5 кг на одиницю продукції. За звітний період було вироблено 1000 одиниць продукції. Фактичні витрати матеріалу склали 5200 кг. Вартість 1 кг матеріалу – 10 грн. Необхідно визначити нормативні витрати матеріалу, розрахувати відхилення фактичних витрат від нормативних у натуральному та грошовому вираженні та визначити причини можливих відхилень.

Отже, нормативні витрати матеріалу складуть 5000 кг. (5кг./од.×1000 од). Відхилення у натуральному вираженні – 200 кг. (5200 кг. − 5000 кг.), у грошовому вираженні – 2000,00 грн. (200 кг. ×10,00 грн./кг.).

Можливі причини відхилень:

– перевитрата матеріалу (низька якість матеріалів, що призводить до більшої кількості відходів, порушення технологічного процесу, низька кваліфікація працівників);

– помилки у нормуванні (норми витрат могли бути занижені або не враховували реальні умови виробництва);

– зміна технології (якщо технологія виробництва змінилася, норми могли стати неактуальними).

Практичні завдання

Завдання 1. На підприємстві встановлено норму витрат матеріалу – 3 кг. на одиницю продукції. За звітний період було вироблено 500 одиниць продукції. Фактичні витрати матеріалу склали 1600 кг. Вартість 1 кг. матеріалу – 15 грн.

Необхідно:

– визначити нормативні витрати матеріалу.

– розрахувати відхилення фактичних витрат від нормативних у натуральному та грошовому вираженні.

– визначити причини можливих відхилень.

Завдання 2. Для виробництва одного виробу встановлено норму витрат матеріалу – 2,5 кг. За звітний період вироблено 800 одиниць продукції. Фактичні витрати матеріалу склали 1900 кг. Вартість 1 кг. матеріалу – 12,00 грн.

Необхідно:

– визначити нормативні витрати матеріалу.

– розрахувати відхилення фактичних витрат від нормативних у натуральному та грошовому вираженні.

– визначити, чи є перевитрата матеріалу.

Задачі для розв'язку

Задача 1. На підприємстві встановлено норму витрат матеріалу – 4 кг. на

одиницю продукції. За звітний період вироблено 1200 одиниць продукції. Фактичні витрати матеріалу склали 5000 кг. Вартість 1 кг матеріалу – 8,00 грн.

Необхідно:

– визначити нормативні витрати матеріалу.

– розрахувати відхилення фактичних витрат від нормативних у натуральному та грошовому вираженні.

– визначити, чи є економія матеріалу.

? Питання для самостійного вивчення:

1. Класифікація витрат на виробництво.

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Вивчення першого питання полягає в розгляді класифікації витрат на виробництво для правильної організації виробничого обліку та обчислення собівартості продукції (робіт, послуг). В процесі опрацювання даного питання студенту слід звернути увагу на ознаками, за якими класифікують витрати на виробництво.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. Для виробництва одного виробу встановлено норму витрат матеріалу – 6 кг. За звітний період вироблено 700 одиниць продукції. Фактичні витрати матеріалу склали 4100 кг. Вартість 1 кг. матеріалу – 10,00 грн.

Необхідно:

– визначити нормативні витрати матеріалу;

– розрахувати відхилення фактичних витрат від нормативних у натуральному та грошовому вираженні.

– визначити причини можливих відхилень.

Тема 7. ДАВАЛЬНИЦЬКА СИРОВИНА

Мета вивчення теми: вивчити сутність операцій з переробки давальницької сировини; ознайомитись з первинними документами, які укладають підприємства при переробці давальницької сировини; вивчити бухгалтерський облік операцій з давальницької сировини.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

7.1. Сутність операцій з давальницькою сировиною
7.2. Документування операцій з давальницької сировини
7.3. Бухгалтерський облік операцій з давальницької сировини

 Укладіть словничок таких термінів та понять: давальницька сировина, замовник, переробник.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає визначення такого поняття, як «давальницька сировина». При вивченні даного питання слід звернути увагу на терміни давальницьких операцій.

Друге питання передбачає вивчення документування операцій з давальницької сировини. Зокрема, слід звернути на особливості укладання договору на переробку між замовником та виконавцем та основні його пункти та на первинні документи, які складаються в процесі виконання умов договору сторонами.

В процесі опрацювання третього питання необхідно звернути увагу на бухгалтерський облік операцій з давальницької сировини та вивчити такі субрахунки: 206 «Матеріали, передані в переробку», 0221 «Давальницька сировина на складі», 0222 – «Давальницька сировина в переробці», 0223 – «Готова продукція з давальницької сировини». При вивченні даного питання слід керуватися нормами Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженій Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

? Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте операції з давальницької сировини.
2. Охарактеризуйте процес документування операцій з давальницької сировини.
3. Окресліть перелік документів, які складає замовник при передачі давальницької сировини у переробку.
4. Окресліть перелік документів, які складає переробник при отриманні давальницької сировини у переробку.
5. Дайте характеристику рахунків бухгалтерського обліку, на яких відображаються операції з переробки давальницької сировини у замовника та переробника.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Що таке давальницька сировина?

а) Сировина, яку підприємство купує у постачальників;

б) Сировина, яку замовник передає підприємству для переробки;

в) Сировина, яку підприємство виробляє самостійно;

г) Сировина, яку підприємство отримує безкоштовно.

2. Хто є власником давальницької сировини?

а) Підприємство, яке переробляє сировину;

б) Замовник, який передав сировину для переробки;

в) Постачальник сировини;

г) Держава.

3. Який документ оформляється при передачі давальницької сировини?

а) Накладна;

б) Акт приймання-передачі;

в) Платіжне доручення;

г) Товарний чек.

4. Як відображається давальницька сировина в обліку підприємства?

а) На рахунку запасів;

б) На позабалансовому рахунку;

в) На рахунку витрат;

г) На рахунку доходів.

5. Яка основна мета використання давальницької сировини?

а) Збільшення власних запасів сировини;

б) Виконання робіт з переробки сировини для замовника;

в) Продаж сировини третім особам;

г) Зменшення витрат на виробництво.

6. Хто несе відповідальність за збереження давальницької сировини?

а) Тільки замовник;

б) Підприємство, яке переробляє сировину;

в) Постачальник сировини;

г) Держава.

7. Як обліковується готова продукція, вироблена з давальницької сировини?

а) На рахунку запасів підприємства;

б) На рахунку замовника;

в) На рахунку витрат;

г) На рахунку доходів.

8. Як відображаються витрати на переробку давальницької сировини?

а) На рахунку запасів;

б) На рахунку витрат підприємства;

в) На рахунку доходів;

г) На позабалансовому рахунку.

9. Який документ підтверджує виконання робіт з переробки давальницької сировини?

а) Накладна;

б) Акт виконаних робіт;

в) Платіжне доручення;

г) Товарний чек.

10. Як відображається повернення залишків давальницької сировини замовнику?

а) На рахунку запасів;

б) На позабалансовому рахунку;

в) На рахунку витрат;

г) На рахунку доходів.

Приклади розв'язання типових задач

Наприклад, за межі України вивезено 100 т. сільгоспсировини для переробки і 4 т. сировини для оплати послуг переробника. Собівартість сировини – 14000,00 грн. за 1 т.

Вартість послуг з переробки 100 т. сировини становить 7000,00 євро.

Розрахунок за переробку здійснюється:

а) частково інвалютою (5000,00 євро);

б) частково сировиною (екв. 2000,00 євро), загальною собівартістю 56000,00 грн.

Далі наведено простий варіант кореспонденцій відображення в обліку операцій з давальницькою сировиною (табл. 7.1).

Таблиця 7.1 – Переробка сировини за кордоном (облік у замовника)

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума (євро/грн.)
		Дт	Кт	
1	Вивезено 03.01.2017 р. сировини:			
	– для переробки	206	201	1400000,00
	– для оплати послуг	362 943	712 201	56845,00 56000,00
2	Понесено митні та інші витрати у зв'язку з вивезенням сировини:	642, 685	311	25000,00
	у тому числі сировини, що йде на оплату послуг	93	642, 685	3000,00
3	Підписано 23.01.2017 р. акт з переробки (Курс НБУ 29,161971 грн. за 1 євро):			
	– у частині оплати сировиною	26 (23)	632	56845,00
	– у частині оплати валютою	26 (23)	632	€5000,00 145810,00
4	Списано вартість сировини в собівартість ГП	26 (23)	206	1400000,00
5	Нараховано 23.02.2017 р. курсові різниці тільки на монетарну частину заборгованості (5000,00 євро, що оплачуються інвалютою).	632	714	4027,00

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума (євро/грн.)
		Дт	Кт	
	Курс НБУ на цю дату: 28,356578 грн. за 1 євро.			
6	Сплачено послуги з переробки:			
	– сировиною (відображено залік)	632	362	56845,00
	– інвалютою (23.02.2017 р.)	632	312	€5000,00 141783,00
7	Понесено витрати при ввезенні ГП (митний збір тощо)	642, 685	311	29000,00
8	Списано до вартості ГП усі витрати на вивезення сировини і ввезення ГП	26 (23)	642, 685	51000,00
9	Нараховано та сплачено «ввізний» ПДВ (у вигляді позитивної різниці – згідно з п.п. 206.2.3 ПКУ)	377 641/ПДВ	311 377	41600,00 41600,00

Зазначимо, що в проведенні № 1 відображено дохід у сумі, еквівалентній 2000,00 євро за курсом НБУ (28,422604 грн. за 1 євро) на дату відвантаження (вивезення) сировини. Ця немонетарна заборгованість далі в обліку не перераховується.

Якщо проведенні № 5 курсові різниці будуть від'ємними, то вони нараховуються проведенням: Дт 945 – Кт 632.

Якщо проведенні № 6 спочатку перераховується передоплата, то буде Дт 371 (а при підписанні акту – «залікова» проведення: Дт 632 – Кт 371), і в цьому випадку курсові різниці не нараховуються, оскільки заборгованість немонетарна.

Отже, переміщення сировини в митний режим переробки за межами митної території України здійснюється зі сплатою митного збору і вимагає отримання спеціального Дозволу.

За порушення встановленого порядку здійснення операцій з переробки товарів (у тому числі за не ввезення ГП до встановленого в Дозволі строку переробки) передбачено штраф у розмірі 1000 нмдг. (17000,00 грн.). Крім того, можливі санкції у вигляді «інвалютної» і «бартерної» пені при порушенні відповідних законів. Вивезення сировини для переробки ПДВ не оподатковується, а частина сировини, призначена для оплати послуг переробника, повинна вивозитися в режимі експорту та обкладатися ПДВ за нульовою ставкою. При ввезенні до України ГП у межах строку, зазначеного в Дозволі, «ввізним» ПДВ обкладається позитивна різниця між сумами ПДВ, розрахованими виходячи з бази оподаткування ГП і бази оподаткування сировини.

Практичні завдання

Завдання 1. Напишіть бухгалтерські проведення щодо операцій з давальницькою сировиною в таблиці 7.2 та вкажіть назви первинних документів.

Таблиця 7.2 – Облік операцій з давальницькою сировиною (у переробника)

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Первинний документ
		Дт	Кт	
1	Отримано давальницьку сировину для переробки			
2	Отримано пакувальні матеріали для пакування давальницької сировини з переробки			
3	Передано частину давальницької сировини в переробку			
4	Виготовлено ГП з давальницької сировини			
5	Сформовано акт наданих послуг замовникові за послуги переробки давальницької сировини			
6	Складено та зареєстровано податкову накладну			
7	Відвантажено ГП з давальницької сировини замовнику			
8	Відвантажено залишки давальницької сировини замовнику			
9	Отримана оплата за послуги переробки від замовника			

Задачі для розв'язку

Задача 1. ТОВ «АВС» укладено Договір на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. з ТОВ «Зевс». Відповідно до умов даного договору, ТОВ «АВС» виступає переробником (виконавцем), а ТОВ «Зевс» – замовником. 14.01.2025 р. від ТОВ «Зевс» отримано документ «Замовлення постачальнику» (табл. 7.3), сировину та пакувальні матеріали відповідно документу «Видаткова накладна (у переробку)» (табл. 7.4).

Таблиця 7.3 – Дані документу «Замовлення постачальнику»

№ з/п	Назва готової продукції з ДС	Кількість	Одиниця виміру
1	Емаль ПФ «Біла», (1 л), (шт.)	120	шт.

Доставку матеріалів у переробку та з переробки за умовою Договору на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. здійснюється силами та за рахунок замовника.

Таблиця 7.4 – Дані документу «Видаткова накладна (у переробку)»

№ з/п	Матеріали	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	Лак прозорий	84	л.	120,00	10080,00
2	Розчинник	96	л.	180,00	17280,00
3	Пігмент «Білий»	110	кг.	450,00	49500,00
4	Добавка для покриття	56	кг.	360,00	20160,00
5	Банка металева	125	шт.	28,00	3500,00

№ з/п	Матеріали	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн.	Сума, грн.
	ємністю 1 літр				
6	Етикетка	200	шт.	1,00	200,00
7	Всього, без ПДВ				100720,00
8	Всього, ПДВ				20144,00
9	Всього, з ПДВ				120864,00

Також замовником надана рецептура (Калькуляція) на кожен окремий вид готової продукції (табл. 7.5);

Таблиця 7.5 – Структура документу «Калькуляція» (на 1 літр)

Назва готової продукції з ДС			
№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Лак прозорий	0,20	л.
2	Розчинник	0,57	л.
3	Пігмент «Білий»	0,18	кг.
4	Добавка для покриття	0,05	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	1	шт.
6	Етикетка	1	шт.

Необхідно:

– здійснити переробку давальницької сировини, стороною виконавця виступає ТОВ «АВС» та заповнити первинний документ «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів».

Як зразок – бланк даного документу можна взяти з наказу Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 № 193;

– написати бухгалтерські проведення та скласти такі первинні документи, як «Операційний лист», «Звіт з виробництва», «Акт надання послуг (з переробки)», «Податкова накладна»;

– скласти первинний документ «Повернення товарів постачальнику (з переробки)».

Нагадаємо, що форми первинних документів підприємства можуть розробляти самостійно, при цьому зазначені форми повинні містити обов'язкові реквізити, передбачені нормами закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995р. №88.

? Питання для самостійного вивчення:

1. Бухгалтерський облік давальницької сировини, отриманої за зовнішньоекономічним договором (у виконавця).

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Вивчення питання для самостійної роботи полягає в розгляді обліку давальницької сировини, отриманої за зовнішньоекономічним договором. Опрацювання даного питання передбачає розгляд особливостей ввезення сировини, зокрема, варто звернути увагу на оподаткування операцій ПДВ, що регулює норма п. 206.12 ПКУ. Нею передбачено, що до операцій із ввезення в Україну товарів у митному режимі переробки на митній території застосовується умовне повне звільнення від оподаткування – при дотриманні вимог і обмежень, встановлених гл. 23 МКУ. Тому при дотриманні вимог цієї глави МКУ – тобто при отриманні переробником від митниці письмового дозволу на переробку (далі – Дозвіл), поміщенні сировини, що ввозиться, у митний режим переробки і своєчасному вивезенні ГП ввізний ПДВ сплачуватися не повинен.

Опрацювання даного питання передбачає розгляд особливостей вивезення ГП, виготовленої з давальницької сировини. Варто звернути увагу на Митний кодекс України, на ст. 160 МКУ, за яким митний режим переробки, як правило, завершується реекспортом, а норма п. 206.5 ПКУ вивезення з території України товарів у митному режимі реекспорту звільняє від ПДВ.

Наприклад, підприємство-резидент уклало контракт з нерезидентом на переробку давальницької сировини на митній території України. Згідно з договором контрактна вартість сировини становила 10000,00 дол. США, а вартість послуг з її переробки – 4000,00 дол. США.

Розрахунок за переробку давальницької сировини здійснюється частково грошовими коштами (3000,00 дол. США), а частково – готовою продукцією (1000,00) після підписання акту виконаних робіт.

Фактична виробнича собівартість робіт з переробки давальницької сировини дорівнює 50000,00 грн.

Курс НБУ становив (умовно):

– на дату митного оформлення давальницької сировини – 27,2 грн./дол. США;

– на дату підписання акта виконаних робіт – 27,0 грн./ дол. США;

– на дату отримання оплати від замовника-нерезидента – 26,9 грн./ дол. США;

– на дату реекспорту готової продукції – 27,0 грн./ дол. США.

У бухгалтерському обліку виконавця-резидента операції з отримання та переробки давальницької сировини, а також взаєморозрахунки із замовником будуть відображені так, як показано в табл. 7.6.

Таблиця 7.6 – Переробка сировини на митній території України (облік у виконавця)

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума (дол. США/грн.)
		Дт	Кт	
1	Оприбутковано давальницьку сировину, отриману від нерезидента	0221	–	10000,00 272000,00

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума (дол. США/грн.)
		Дт	Кт	
2	Передано сировину у виробництво	0222	0221	10000,00 272000,00
3	Сформовано собівартість робіт з переробки давальницької сировини	23	13, 20, 23, 24, 25, 28, 91, 65, 66, 68	50000,00
4	Підписано акт виконаних робіт з переробки (4000,00 х 27,0 грн./дол. США)	362	703	4000,00 108000,00
5	Нараховано ПДВ з тієї частини вартості робіт, що оподатковується за ставкою 20 %	703	641/ПДВ	4500,00
6	Списано собівартість робіт з переробки давальницької сировини	903	23	50000,00
7	Відображено фінансовий результат виконаних робіт	703	791	103500,00
		791	903	50000,00
8	Відображено вартість ГП, отриманої з давальницької сировини	0223	0222	10000,00 272000,00
9	Оприбуткована ГП, отримана в оплату за переробку (27,0 грн./дол. США х 1000,00 дол. США)	281	632	1000,00 27000,00
10	Відображено взаємозалік заборгованостей	632	362	1000,00 27000,00
11	Отримано оплату від замовника (26,9 грн./ дол. США х 3000,00 дол. США)	312	362	3000,00 80700,00
12	Відображено курсову різницю за монетарною заборгованістю ((27,0 грн./ дол. США – 26,9 грн./ дол. США) х 3000,00 дол. США)	945	362	300,00
13	Вивезення (реекспорт) готової продукції	–	0223	10000,00 272000,00
14	Сплачено митні платежі у зв'язку з імпортом ГП (ввізне мито, «імпортний» ПДВ, плата за митне оформлення тощо) (умовно)	377	311	9140,00
15	Сума ПДВ, сплачена при митному оформленні, включена до складу податкового кредиту по ПДВ (умовно)	641/ПДВ	377	5940,00
16	Ввізне мито і плату за митне оформлення включено до первісної вартості ГП (умовно)	281	377	3200,00

В проведенні № 4 дохід визначається виходячи із справедливої вартості ГП, що підлягає отриманню, збільшеної на суму грошової доплати (4000,00 дол. США), за курсом НБУ на дату підписання акту виконаних робіт. В проведенні № 5 в частині виготовлення ГП, не вивезеної з України, за нульовою ставкою ПДВ нараховується тільки в частині, що стосується ГП, що вивозиться за межі митної території України (п.п. 195.1.3 ПКУ). В проведенні № 9 первісну вартість ГП визначено виходячи з її справедливої вартості, розрахованої за курсом НБУ на дату відображення доходу від виконаних робіт.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. ТОВ «АВС» укладено Договір на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. з ТОВ «Зевс». Відповідно до умов даного договору, ТОВ «АВС» виступає переробником (виконавцем), а ТОВ «Зевс» – замовником.

19.01.2025 р. виконавцем здійснено переробку давальницької сировини та надано «Звіт з виробництва» (табл. 7.7).

Таблиця 7.7 – Структура документу «Звіт з виробництва» (від виконавця)

№ з/п	Товар	Кількість	Одиниця виміру
1	Лак прозорий	16,8	л.
2	Розчинник	68,4	л.
3	Пігмент «Білий»	21,6	кг.
4	Добавка для покриття	6	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	120	шт.
6	Етикетка	120	шт.

20.01.2025 р. від ТОВ «АВС» відвантажено замовнику ГП з давальницької сировини, що засвідчує документ «Видаткова накладна (з переробки)» (табл. 7.8).

Таблиця 7.8 – Дані документу «Видаткова накладна (з переробки)»

№ з/п	Матеріали	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	Лак прозорий	67,2	л.	120,00	8064,00
2	Розчинник	27,6	л.	180,00	4968,00
3	Пігмент «Білий»	88,4	кг.	450,00	39780,00
4	Добавка для покриття	50	кг.	360,00	18000,00
5	Банка металева ємністю 1 літр	5	шт.	28,00	140,00
6	Етикетка	80	шт.	1,00	80,00
7	Всього, без ПДВ				71032,00
8	Всього, ПДВ				14206,40
9	Всього, з ПДВ				85238,40

Також ТОВ «АВС» надано «Акт надання послуг (з переробки)» (табл. 7.9), складено та зареєстровано в ЄРПН податкову накладну № 3 від 20.01.2025 р.

Таблиця 7.9 – Структура документу «Акт надання послуг (з переробки)»

№ з/п	Товар	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	Послуги з переробки давальницької сировини «Емаль ПФ «Біла», (1 л), (шт.)»	120	шт.	180,00	21600,00

№ з/п	Товар	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн.	Сума, грн.
2	Всього, без ПДВ				21600,00
3	Всього, ПДВ				4320,00
4	Всього, з ПДВ				25920,00

Оплату за переробку замовником перераховано в повній сумі на поточний рахунок виконавця 28.01.2025 р.

Доставку матеріалів у переробку та з переробки за умовою Договору на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. здійснювалась силами та за рахунок замовника. Зазначимо, що власного авто ТОВ «Зевс» не має, замовляло перевезення в ТОВ «Транзит» за Договором на перевезення від 01.01.2025 № 01/25-1, загальна сума Акту наданих послуг від 31.01.2025 р. склала 960,00 грн., без ПДВ.

Необхідно:

– оприбуткувати невикористані матеріали в процесі переробки за даними «Видаткової накладної (з переробки)» (табл. 7.8) та зазначити бухгалтерські проведення;

– оприбуткувати та написати бухгалтерські проведення до документу «Акт надання послуг (з переробки)» (табл. 7.9);

– скласти первинний документ «Податкова накладна» № 3 від 20.01.2025 р. та вказати бухгалтерські проведення;

– скласти первинний документ «Платіжне доручення» № 333 від 28.01.2025 р. та вказати бухгалтерські проведення;

– відобразити бухгалтерські провезення по господарських операціях з ТОВ «Транзит» за Договором на перевезення від 01.01.2025 № 01/25-1.

ЗАВДАННЯ ДО ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ № 1

Методичні рекомендації

В процесі опрацювання першого завдання студент має згадати особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій по рахунках: 20 «Виробничі запаси», 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 25 «Напівфабрикати», 39 «Витрати майбутніх періодів», 91 «Загальновиробничі витрати» та субрахунках до них, відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, яка затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

Друге завдання та третє полягають у розв'язуванні задачі щодо розрахунку собівартості готової продукції. При розв'язуванні задачі слід згадати існуючі методи обліку витрат на виробництво. Разом з тим, слід згадати методи організації обліку використання запасів залежно від характеру виробництва, видів виробничого обладнання, змінності роботи, порядку подання матеріальних цінностей на робочі місця (через комори або обминаючи їх) та інших виробничих факторів.

Завдання 1. Напишіть проведення щодо господарських операцій та вкажіть назву первинного документу, на підставі якого проведена операція (табл. 8.1).

Таблиця 8.1 – Проведення щодо господарських операцій

Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
	Списано матеріали на виробництво одягу		
	Нараховано зарплату робітникам		
	Нараховано ЄСВ		
	Списано фактичну собівартість готової продукції за травень		
	Списано змінні загальновиробничі витрати		
	Списано розподілені постійні загальновиробничі витрати		
	Передано на склад готової продукції партію зшитого одягу		
	Віднесено до складу виробничої собівартості продукції втрати від технічно неминучого невиправного браку		
	Перераховано ЄСВ, нарахованого на зарплату робітників основного цеху		
	Перераховано зарплату робітникам цеху з виробництва напівпродуктів		

Завдання 2. Підприємство виготовляє 1500 одиниць продукції. Витрати на виробництво складають 120000,00 грн. Брак становить 50 одиниць, які списуються як збитки.

Необхідно:

– розрахувати собівартість придатної продукції;

– визначити собівартість однієї одиниці придатної продукції.

Завдання 3. Підприємство виготовляє 1200 одиниць продукції. Витрати на виробництво складаються з:

– сировина та матеріали – 60000,00 грн.;

– зарплата основним робітникам – 40000,00 грн.;

– відрахування на соціальні потреби – 22% від зарплати;

– енергія для виробництва – 12000,00 грн.;

– амортизація обладнання – 6000,00 грн.;

– загальновиробничі витрати – 18000,00 грн.

Необхідно:

– розрахувати собівартість продукції;

– розрахувати собівартість однієї одиниці продукції.

Критерії оцінювання знань студентів

За підсумками першого завдання студент може отримати 5 балів. Для цього необхідно написати відповіді на десять проведень щодо господарських операцій та вказати назву первинних документів до них. За правильну відповідь щодо кожного з десяти проведень студент отримує один бал. Якщо студент надав правильну відповідь стосовно назви первинного документу, а вказав неправильну кореспонденцію або навпаки – він отримує 0,25 балів.

Правильне розв’язання другого завдання передбачає отримання студентом 2,5 балів.

Правильне вирішення третього завдання передбачає отримання студентом 2,5 балів.

В підсумку, за результатом розв’язування завдань до проміжного контролю № 1 студент може отримати 10 балів.

ЗАВДАННЯ ДО ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ № 2

Методичні рекомендації

В процесі опрацювання першого завдання студент має згадати особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій по рахунках: 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція», 91 «Загальновиробничі витрати», 0221 «Давальницька сировина на складі», 0222 «Давальницька сировина в переробці», 0223 «Готова продукція з давальницької сировини» та субрахунках до них, відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, яка затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291.

Друге завдання полягає у розв'язуванні задачі щодо розподілу загальновиробничих витрат. Для цього студенту слід пригадати існуючі варіанти розподілу витрат між об'єктами калькулювання.

При рішенні третього завдання студенту необхідно згадати особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій з переробки давальницької сировини виконавцем (переробником).

Окрім цього, опрацювання кожного з вищенаведених завдань передбачає заповнення первинних документів на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88.

Завдання 1. Напишіть проведення щодо господарських операцій та вкажіть назву первинного документу, на підставі якого проведена операція (табл. 9.1.).

Таблиця 9.1 – Проведення щодо господарських операцій

Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
	Нараховано амортизацію необоротних активів загальновиробничого призначення		
	Передано напівфабрикати власного виробництва для використання в загальновиробничих цілях		
	Передано запаси для використання в загальновиробничих цілях		
	Списано змінні та розподілені постійні ЗВВ на витрати виробництва		
	Включено нерозподілені постійні ЗВВ до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг)		
	Відображено надходження давальницької сировини від замовника		
	Оприбутковано сировину, отриману як оплату за		

Первинний документ	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
	переробку		
	Підписано акт про виконання послуг з переробки		
	Оприбутковано за балансом ГП		
	Передано замовнику ГП		

Завдання 2. На підприємстві за місяць загальновиробничі витрати склали 50000,00 грн. Витрати на основні матеріали для продукції А – 25000,00 грн, для продукції Б – 35000,00 грн.

Необхідно:

– розподілити загальновиробничі витрати між продукцією А і Б пропорційно до витрат на основні матеріали.

Завдання 3. ТОВ «Афіна» укладено Договір на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. з ТОВ «Зевс». Відповідно до умов даного договору, ТОВ «АВС» виступає переробником (виконавцем), а ТОВ «Зевс» – замовником.

14.01.2025 р. від ТОВ «Зевс» отримано документ «Замовлення постачальнику» (табл. 9.2), сировину та пакувальні матеріали відповідно документу «Видаткова накладна (у переробку)» (табл. 9.3).

Таблиця 9.2 – Дані документу «Замовлення постачальнику»

№ з/п	Назва готової продукції з ДС	Кількість	Одиниця виміру
1	Емаль ПФ «Біла», (1 л), (шт.)	25	шт.

Доставку матеріалів у переробку та з переробки за умовою Договору на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. здійснюється силами та за рахунок замовника.

Таблиця 9.3 – Дані документу «Видаткова накладна (у переробку)»

№ з/п	Матеріали	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	Лак прозорий	44	л.	180,00	7920,00
2	Розчинник	56	л.	190,00	10640,00
3	Пігмент «Білий»	82,3	кг.	490,00	40327,00
4	Добавка для покриття	44,25	кг.	450,00	19912,50
5	Банка металева ємністю 1 літр	29	шт.	38,00	1102,00
6	Етикетка	100	шт.	1,00	100,00
7	Всього, без ПДВ				80001,50
8	Всього, ПДВ				16000,30
9	Всього, з ПДВ				96001,80

Також замовником надана рецептура (Калькуляція) на кожен окремий вид готової продукції (табл. 9.4);

Таблиця 9.4 – Структура документу «Калькуляція» (на 1 літр)

Назва готової продукції з ДС			
№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Лак прозорий	0,20	л.
2	Розчинник	0,57	л.
3	Пігмент «Білий»	0,18	кг.
4	Добавка для покриття	0,05	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	1	шт.
6	Етикетка	1	шт.

Необхідно:

– здійснити переробку давальницької сировини, стороною виконавця виступає ТОВ «АВС» та заповнити первинний документ «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів». Як зразок – бланк даного документу можна взяти з наказу Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 № 193;

– написати бухгалтерські проведення та скласти такі первинні документи, як «Операційний лист», «Звіт з виробництва», «Акт надання послуг (з переробки)», «Податкова накладна»;

– скласти первинний документ «Повернення товарів постачальнику (з переробки)».

Нагадаємо, що форми первинних документів підприємства можуть розробляти самостійно, при цьому зазначені форми повинні містити обов'язкові реквізити, передбачені нормами закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995р. №88.

Критерії оцінювання знань студентів

За підсумками першого завдання студент може отримати 5 балів. Для цього необхідно написати відповіді на десять проведень щодо господарських операцій та вказати назву первинних документів до них. За правильну відповідь щодо кожного з десяти проведень студент отримує один бал. Якщо студент надав правильну відповідь стосовно назви первинного документу, а вказав неправильну кореспонденцію або навпаки – він отримує 0,25 балів.

Правильне розв'язання другого завдання передбачає отримання студентом 2,5 балів.

Правильне вирішення третього завдання передбачає отримання студентом 2,5 балів.

В підсумку, за результатом розв'язування завдань до підсумкового контролю № 2 студент може отримати 10 балів.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Методичні рекомендації

В процесі опрацювання першого завдання студент має згадати особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій по рахунках: 201 «Сировина й матеріали», 204 «Тара й тарні матеріали», 209 «Інші матеріали», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція» та субрахунках до них, відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, яка затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. Склавши проведення господарських операцій, студент має здійснити введення в експлуатацію об'єкта ОЗ. Для цього студенту слід пригадати існуючі способи надходження ОЗ на підприємство та методи нарахування амортизації.

В процесі вирішення другого завдання студенту слід згадати особливості відображення в бухгалтерському обліку операцій по рахунках 0221 «Давальницька сировина на складі», 0222 «Давальницька сировина в переробці», 0223 «Готова продукція з давальницької сировини».

Окрім цього, опрацювання кожного з вищенаведених завдань передбачає заповнення первинних документів на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88.

Завдання 1. ТОВ «Афіна» 01.05.2025 р. виготовлено фарбу «Емаль ПФ «Червона», (1 л), (шт.)» за технічними умовами ТУ – У – 23589674 : 1236447952222 в кількості 650,00 шт. Розробником підприємства затверджено рецептуру готової продукції (табл. 10.1) та напівпродукту (табл. 10.2).

Таблиця 10.1 – «Калькуляція» (на 1 л.) до ГП «Емаль ПФ «Червона»

№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Смола	0,22	л.
2	Розчинник	0,53	л.
3	Напівпродукт «Червоний МІКС»	0,26	кг.
4	Добавка для покриття	0,05	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	1	шт.
6	Етикетка	1	шт.

Таблиця 10.2 – «Калькуляція» (на 1 л.) до напівпродукту «Червоний МІКС»

№ з/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	Смола	0,24	л.
2	Розчинник «Б»	0,50	л.
3	Пігмент «Червоний»	0,26	кг.

Станом на 01 травня 2025 р. дані по сировині, яка має бути використана для виготовлення даної продукції, зазначено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201 «Сировина й матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Смола	**БВ**	**1232000,00**					
	Кільк.	**2200,6**					
Прибуткова накладна від 01.01.2024 р.	БВ	1232000,00					
	Кільк.	2200					
Розчинник «А»	**БВ**	**90000,00**					
	Кільк.	**500**					
Прибуткова накладна від 01.03.2025 р.	БВ	90000,00					
	Кільк.	500					
Пігмент «Червоний»	**БВ**	**92000,00**					
	Кільк.	**200**					
Прибуткова накладна від 18.03.2025 р.	БВ	92000,00					
	Кільк.	200					
Добавка для покриття	**БВ**	**54000,00**					
	Кільк.	**150**					
Прибуткова накладна від 11.03.2025 р.	БВ	54000,00					
	Кільк.	150					
Розчинник «Б»	**БВ**	**155250,00**					
	Кільк.	**675**					
Прибуткова накладна від 11.01.2025 р.	БВ	155250,00					
	Кільк.	675					
Разом	БВ	1623250,00					
	Кільк.	3725,6					

Дані по тарі, яка має бути використана для пакування готової продукції, зазначено в табл. 10.4.

Таблиця 10.4 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 204 «Тара й тарні матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Банка металева ємністю 1 літр	**БВ**	**54000,00**					
	Кільк.	**1800**					
Прибуткова накладна від 01.10.2024 р.	БВ	54000,00					
	Кільк.	1800					
Разом	БВ	54000,00					
	Кільк.	1800					

Дані по інших матеріалах, які має бути використана для пакування готової продукції, зазначено в табл. 10.5.

Таблиця 10.5 – Оборотно-сальдова відомість по рахунку 209 «Інші матеріали»

Назва / Документ	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Етикетка	**БВ**	**7400,00**					
	Кільк.	**6600**					
Прибуткова накладна від 11.12.2024 р.	БВ	7400,00					
	Кільк.	6600					
Разом	БВ	7400,00					
	Кільк.	6600					

В травні були понесені такі виробничі витрати:

– заробітна плата працівників підприємства – 66 000,00 грн.;

– відрахування на соціальні заходи – 14520,00 грн.;

– витрати на оренду приміщень – 140000,00 грн.;

– інші витрати – 4000,00 грн.

Необхідно:

– здійснити виготовлення напівпродукту та готової продукції, відобразити на рахунках бухгалтерського обліку;

– заповнити первинні документи, такі як «Звіт з виробництва», «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів». Як зразок – бланк даного документу можна взяти з наказу Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини

та матеріалів» від 21.06.1996 № 193;

– визначити виробничу собівартість виготовленої продукції;

– визначити повну собівартість виготовленої продукції;

Нагадаємо, що форми первинних документів підприємства можуть розробляти самостійно, при цьому зазначені форми повинні містити обов'язкові реквізити, передбачені нормами закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995р. №88.

Завдання 2. ТОВ «АВС» укладено Договір на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. з ТОВ «Зевс». Відповідно до умов даного договору, ТОВ «АВС» виступає переробником (виконавцем), а ТОВ «Зевс» – замовником.

19.01.2025 р. виконавцем здійснено переробку давальницької сировини та надано «Звіт з виробництва» (табл. 10.6).

Таблиця 10.6 – Структура документу «Звіт з виробництва» (від виконавця)

№ з/п	Товар	Кількість	Одиниця виміру
1	Лак прозорий	16,8	л.
2	Розчинник	68,4	л.
3	Пігмент «Жовтий»	21,6	кг.
4	Добавка для покриття	6	кг.
5	Банка металева ємністю 1 літр	120	шт.
6	Етикетка	120	шт.

20.01.2025 р. від ТОВ «АВС» відвантажено замовнику ГП з давальницької сировини, що засвідчує документ «Видаткова накладна (з переробки)» (табл. 10.7).

Таблиця 10.7 – Дані документу «Видаткова накладна (з переробки)»

№ з/п	Матеріали	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн	Сума, грн
1	Лак прозорий	67,2	л.	120,00	8064,00
2	Розчинник	27,6	л.	180,00	4968,00
3	Пігмент «Жовтий»	88,4	кг.	450,00	39780,00
4	Добавка для покриття	50	кг.	360,00	18000,00
5	Банка металева ємністю 1 літр	5	шт.	28,00	140,00
6	Етикетка	80	шт.	1,00	80,00
7	Всього, без ПДВ				71032,00
8	Всього, ПДВ				14206,40
9	Всього, з ПДВ				85238,40

Також ТОВ «АВС» надано «Акт надання послуг (з переробки)» (табл. 10.8),

складено та зареєстровано в ЄРПН податкову накладну № 3 від 20.01.2025 р.

Таблиця 10.8 – Структура документу «Акт надання послуг (з переробки)»

№ з/п	Товар	Кількість	Одиниця виміру	Ціна, грн	Сума, грн
1	Послуги з переробки давальницької сировини «Емаль ПФ «Жовта», (1 л), (шт.)»	120	шт.	180,00	21600,00
2	Всього, без ПДВ				21600,00
3	Всього, ПДВ				4320,00
4	Всього, з ПДВ				25920,00

Оплату за переробку замовником перераховано в повній сумі на поточний рахунок виконавця 28.01.2025 р.

Доставку матеріалів у переробку та з переробки за умовою Договору на переробку давальницької сировини № 12/01/25-1 від 12.01.2025р. здійснювалась силами та за рахунок замовника. Зазначимо, що власного авто ТОВ «Зевс» не має, замовляло перевезення в ТОВ «Транзит» за Договором на перевезення від 01.01.2025 № 01/25-1, загальна сума Акту наданих послуг від 31.01.2025 р. склала 960,00 грн., без ПДВ.

Необхідно:

– оприбуткувати невикористані матеріали в процесі переробки за даними «Видаткової накладної (з переробки)» (табл. 10.7) та зазначити бухгалтерські проведення;

– оприбуткувати та написати бухгалтерські проведення до документу «Акт надання послуг (з переробки)» (табл. 10.8);

– скласти первинний документ «Податкова накладна» № 3 від 20.01.2025 р. та вказати бухгалтерські проведення;

– скласти первинний документ «Платіжне доручення» № 333 від 28.01.2025 р. та вказати бухгалтерські проведення;

– відобразити бухгалтерські провезення по господарських операціях з ТОВ «Транзит» за Договором на перевезення від 01.01.2025 № 01/25-1.

Критерії оцінювання знань студентів

За підсумками виконання першого та другого завдання студент може отримати по 10 балів. Для цього йому необхідно написати рішення щодо поставлених завдань.

В підсумку, за правильне рішення двох завдань студент отримує 20 балів.

В разі наявності помилок або неточностей в розрахунках, викладач на свій розсуд оцінює дане завдання.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Від чого залежить вибір методу обліку та калькулювання собівартості продукції?
2. Охарактеризуйте сутність нормативного методу обліку витрат.
3. Що являє собою позамовний метод обліку витрат?
4. Охарактеризуйте попередільний метод витрат.
5. Назвіть різновиди попередільного методу обліку витрат.
6. Які ви знаєте види собівартості?
7. Наведіть складові собівартості.
8. Охарактеризуйте показники собівартості.
9. В чому полягає калькулювання собівартості?
10. Наведіть рахунку обліку витрат на виробництво продукції (робіт, послуг).
11. Охарактеризуйте особливості обліку прямих матеріальних витрат.
12. Охарактеризуйте особливості обліку відходів виробництва.
13. Охарактеризуйте особливості обліку прямих витрат на оплату праці.
14. Охарактеризуйте особливості обліку інших прямих витрат.
15. Охарактеризуйте особливості обліку виробничих втрат.
16. Охарактеризуйте сутність та склад загальновиробничих витрат.
17. Дайте характеристику розподіленим загальновиробничим витратам.
18. Дайте характеристику нерозподіленим загальновиробничим витратам.
19. Як здійснюють розподіл загальновиробничих витрат між видами продукції?
20. На яких рахунках бухгалтерського обліку відображають ЗВВ?
21. В чому сутність зведеного обліку витрат на виробництво?
22. Охарактеризуйте напівфабрикатний варіант обліку витрат.
23. Охарактеризуйте безнапівфабрикатний варіант обліку витрат.
24. Який доцільніше варіант обліку витрат на виробництво застосовувати більш доцільно?
25. В чому полягає організація зведеного обліку витрат виробництва?
26. В чому суть норм витрат на виробництво?
27. Охарактеризуйте суть розрахунково-аналітичного методу витрат.
28. Охарактеризуйте суть дослідно-виробничого методу витрат.
29. Охарактеризуйте суть звітно-статистичного методу витрат.
30. Наведіть особливості відображення норм витрат в бухгалтерському та податковому обліку.
31. Визначте сутність операцій з давальницької сировини.
32. Охарактеризуйте документування операцій з давальницької сировини.
33. Які документи складає замовник при передачі давальницької сировини у переробку?
34. Які документи складає переробник при отриманні давальницької сировини у переробку?

35. На яких рахунках бухгалтерського обліку відображаються операції з переробки давальницької сировини у замовника?

36. На яких рахунках бухгалтерського обліку відображаються операції з переробки давальницької сировини у переробника?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі та нормативні акти:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40.

2. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08 липня 2010 року № 2464-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 61. С. 13–31.

3. Про оплату праці : Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 17. С. 133–155.

4. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0168-95

5. Про затвердження інструкції зі статистики заробітної плати : наказ Держкомстату України від 13.01.2004 р. № 5. *Офіційний вісник України.* 2004. № 4. С. 569–588.

6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. *Офіційний вісник України*. 2000. № 91. С. 560–569.

7. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. *Бізнес: законодавство та практика*. 2007. № 9. С. 3–16.

8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. *Офіційний вісник України.* 2000. № 3. С. 181–189.

10. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. *Офіційний вісник України.* 2018. № 54. С. 19–26.

11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. *Офіційний вісник України.* 2000. № 34. С. 212–221.

12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. *Офіційний вісник України.* 2000. № 21. С. 99–115.

13. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393– VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

14. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : наказ Міністерства фінансів від 18.10.1999 р. № 242. *Офіційний вісник України.* 1999. № 44. С. 229–236.

15. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. *Офіційний вісник України.* 1999. № 44. С. 236–245.

16. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. *Бізнес: законодавство та практика*. 2007. № 9. С. 3–15.

17. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості) : наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 № 489. *Податки та бухгалтерський облік.* 2009. № 1. С. 18–26.

Основна

1. Войтенко Т., Голенко О., Казанова М., Павленко О., Савченко О., Кучерова О. Справжній бухоблік : інтерактивна книга. Харків : Фактор, 2023. 1072 с.

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2006. 832 с.

3. Бурлан С. А., Філімонова О. Б. Бухгалтерський облік. Практикум : навч. посіб. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 76 с.

4. Краєвський М. В., Колісник О. П., Гуріна Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.

5. Гороховець Ю.А. Фінансовий облік І : курс лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 124 с.

6. Усатенко О. В. Бухгалтерський облік та звітність організацій : навч. посіб. : НТУ «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2022. 74 с.

Додаткова

1. Гороховець Ю. А. Актуальні питання оплати праці : посібник. Запоріжжя : Профі Принт, 2024. 192 с.

2. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Кузь В. І., Кучер С. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 418 с.

3. Гороховець Ю. А. Облік і аналіз нематеріальних активів в системі вартісно-орієнтованого управління : дис. … канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 287 с.

Інформаційні ресурси:

1. Сайт «Бухгалтер 911» : Розділ «Нормативна база». URL: https://buhgalter911.com

2. Сайт «Все про бухгалтерський облік». Розділ «Нормативна база». URL: http://www.vobu.com.ua

3. Сайт «Податки та бухгалтерський облік». Розділ «Журнали». URL: облік http://www.nibu.faktor.ua

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. С. 71–85.

2. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08 липня 2010 року № 2464-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 61. С. 13–31.

3. Про оплату праці : Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 17. С. 133–155.

4. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0168-95

5. Про затвердження інструкції зі статистики заробітної плати : наказ Держкомстату України від 13.01.2004 р. № 5. *Офіційний вісник України.* 2004. № 4. С. 569–588.

6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. *Офіційний вісник України*. 2000. № 91. С. 560–569.

7. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. *Бізнес: законодавство та практика*. 2007. № 9. С. 3–16.

8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. *Офіційний вісник України.* 2000. № 3. С. 181–189.

10. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. *Офіційний вісник України.* 2018. № 54. С. 19–26.

11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. *Офіційний вісник України.* 2000. № 34. С. 212–221.

12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. *Офіційний вісник України.* 2000. № 21. С. 99–115.

13. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393– VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

14. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : наказ Міністерства фінансів від 18.10.1999 р. № 242. *Офіційний вісник України.* 1999. № 44. С. 229–236.

15. Про затвердження Національного положення (стандарту)

бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. *Офіційний вісник України.* 1999. № 44. С. 236–245.

16. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. *Бізнес: законодавство та практика*. 2007. № 9. С. 3–15.

17. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості) : наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 № 489. *Податки та бухгалтерський облік.* 2009. № 1. С. 18–26.

Навчально-методичне видання

(*українською мовою*)

ГОРОХОВЕЦЬ ЮЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

ПУШКАРЬ ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

ВИРОБНИЧИЙ ОБЛІК

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»

Рецензент *І.С. Варламова*

Відповідальний за випуск *Н. М. Проскуріна*

Коректор *Ю. А. Гороховець*